

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS
LELKÉSZI SZAKFOLYÓIRAT

61.évf. I. sz.
1986. január

C

TARTALOMJEGYZÉK

Lelkipásztor 1986. január hó

TISZTELETBELI DOKTORAINK

Ernst Brinkmann: Niemöller Márton Vesztfáliában (ford.: Dr. Nagy István)-----	1
Dr. Friedhelm Borggreve: Az alkalmas város (Bízik László)-----	8

EGYHÁZ A VILÁGBAN

Nemzet és nemzetköziség gondolata a protestáns teológiában (Dr. Nagy Gyula)-----	20
---	----

ÖRÖMHÍR GYERMEKEKNEK-----

1. Templomba megyünk-----	32
2. Örömmel veszek részt az istentiszteleten-----	33
3. Meg vagyunk keresztelve - az egyházhoz tartozunk-37 (Széll Bulcsú)	
4. A mi világunk - Isten világa-----	39
5. Közösségben élünk a mellettünk élőkkel; családban-41	
6. Bizalom és szeretet közösségében a barátainkkal--43 (Sárkányné Horváth Erzsébet)	

IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Böjti igehirdetés-sorozat (Dr. Nagy István) ^{A KIENVEDESEKÉL} -----	46
Böjt 1. vasárnapja (Szabó Lajos)-----	54

TEMETÉSI IGEHIRDETÉS

Kincskereső...kincsrebukkant...kincsetosztó ember... (Dr. Hafenschner Károly)-----	58
---	----

Énekjegyzék (Trajtler Gábor)-----	60
-----------------------------------	----

Felvétel a Teológiai Akadémiára-----	64
--------------------------------------	----

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István
A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt.
Szerkesztőség és kiadó hivatal: 1088. Budapest VIII.

Puskin u. 12.

Tel.: 142-074

Eng.: EL/11/1976

Készült az Evangélikus Teológiai Akadémia offset gépén
Eng.sz.: 4335

Felelős: Dr. Nagy István.

Tiszteletbeli doktoraink

Ernst Brinkmann

Niemöller Márton Vesztfáliában

(Egy hosszú életút kiinduló állomása.)

Niemöller Márton a 20. századi protestantizmus egyik legismertebb képviselője. 1984. március 6-án halt meg 92 éves korában. Vesztfáliai volt, és életének döntő éveit Vesztfáliában élte. Életének Vesztfáliában eltöltött idejét vázoljuk itt fel. (1)

Niemöller Emil Gusztav Friedrich Martin (2) 1892. január 14-én született Lippstadtban. Édesapja Niemöller Henrich lelkész (3), édesanyja Müller Paula.

Gyermekkorát Lippstadtban töltötte. 1898 húsvétól 1900 novemberéig ott járt elemi iskolába. 1900 novemberében, amikor Niemöller Márton csaknem 9 éves volt, szüleivel és testvéreivel együtt elhagyta Lippstadtot. Édesapját Elberfeldre hívták lelkésznek. Elberfelden "nőtt fel a gyermekcsapat, de Vesztfáliához tartozásának érzése nem ment feledésbe, és az egész család életét továbbra is meghatározta. Lippstadt a szeretett város maradt, az otthon, s vele csak a szülők kedves városa, Tacklenburg vetélkedhetett." (4)

Niemöller Márton 18 évvel később tért vissza Vesztfáliába. Közben hivatásos tengerésztisztí pályára lépett. 1910-ben, az érettségi után belépett a császári tengerészethez, és fragetthadnagyi, valamint tengeralattjáró parancsnoki rangot ért el. (5) 1919. március 27-én adta be lemondó kérést a tengerészethez, és néhány nappal később katonai pályafutása végetért.

Új hivatást keresett. Az volt a meggyőződése, hogy földművesnek kell lennie. Az akkori Tacklenburg körzetében, egy kis faluban, Sennlichben mezőgazdasági tanuló lett. (6) 1919. május 5-én kezdte el új tevékenységét. "A tengerészből...paraszt lett." (7)

Hamarosan azonban úgy döntött, hogy teológus lesz.

Az első teológiai vizsgán jelentkezőknek ezt írta erről a döntéséről: "Ebben a hónapban döntöttem el, hogy teológiát tanulok és lelkész leszek. Az általános hadkötelezettség megszűnte után ez a hivatásos katonatiszti hivatásom egyenesvonalú folytatásának tűnt." Később döntését bővebben magyarázta: "Nem volt igazi teológiai érdeklődés, ami a végső lökést döntésemhez megadta. A teológiai kérdések megoldásához nem volt érzékem. Azt azonban tapasztaltam, hogy akik hallgattak az evangéliumra és hittek az űrban és üdvözítőben, azok új, szabad és erős emberekké lettek, s ezt az élettapasztalatot, mint örökséget, magammal hoztam a szülői házból, s életemben minden körülmények között szilárdan megőriztem. Tudtam, s ez volt a meggyőződésem, hogy így tudom majd szívemből szolgálni és segíteni vigasztalan helyzetében népemet, sokkal jobban, mintha csendesen visszavonulok gazdálkodni." (8)

Niemöller 1919. október 4-én vett búcsút a mezőgazdaságtól, és Münsterben teológiai hallgató lett. (9) Már december 17-én "jó" érdemjeggyel vizsgát tett héberből.

A tanulmányi idő kezdetére esett hivatalos elbocsátása a tengerésztől. "A birodalmi hadügyminiszter 1919. november 24-i rendelkezésével a tengerésztől való kilépést engedélyezte, - ami már nyolc hónappal előbb meg is történt, - és az 1919. december 27-i rendelkezésével kapitányi ranggal ajándékozta meg, és az eddig tisztí egyenruhájának viselésére feljogosította. Niemöller alig megkezdett tanulmányútja 1920 tavaszán megszakadt." (10) Tekintettel a Ruhr-vidéki kommunista felkelésre, mint önvédelmi szervezet felállították 1920. március 17-én az "akadémiai hadsereget". Ez az önkéntes alakulat a Wilhelm-egyetem mintegy 750 hallgatójából tevődött össze és három zászlóaljából állt. A harmadik zászlóalj parancsnoka Niemöller lett. Az Akadémiai Hadtest harcolt a Ruhr-vidéken alakult "vörös hadsereggel". A bevetés után a csapat Dortmundban gyülekezett, hogy onnan vonuljon azután vissza Münsterbe. 1920. április 23-án a csapat újra feloszlott.

1920. április végén Niemöller egy ajánlatot kapott a honvédségtől, hogy mint százados térjen vissza a hivatásos tisztí pályára. Ezt az ajánlatot elvetette. Folytatta teológiai tanulmányait. Az egykori "nemzeti érzéseiről" lemondva, más tevékenységet folytatott: 1920 nyári félévében és az 1920/21 téli félévében mint a Német Nemzeti Párt egyetemista csoportjának elnöke tevékenykedett.

Niemöller Márton tanulmányai befejeztéig Münsterben maradt. Teológiai tanárai: Rothstein Johann Wilhelm (11), Schmitz Otto (12), Heim Karl (13), Wehrung Georg (14), Grützmacher Georg (15) és Smend Julius (16). Első teológiai vizsgájára jelentkezések tanulmányairól azt írta: "Fő munkámnak a bibliai egzegézist tekintettem. Az egyháztörténelem és a rendszeres teológia tudománya csak rövid időre ragadott meg, ugyanakkor a gyakorlati tevékenység egyre világosabb célként lebegett szemem előtt. A rendszeres teológia területén Heim mindig idegen maradt nekem, bár néhány félévben megkíséreltem bedolgozni magam a rendszeres teológia tudományába. Ugyanakkor Wehrung professzor előadásaival messzemenően egyetérttem, és ezen a területen további olvasásra és tanulmányozásra is felbátorodtam".

Niemöller teológiai tanulmányai végén, - aki 1919. áprilisában már megházasodott, és 1922-ben már második gyermekük született, - igen nehéz anyagi körülmények között élt. Az élet fenntartásához szükséges anyagiakat nem tudta családjá számára biztosítani. Megtakarított pénzét, - amely az infláció következtében elértéktelenedett, - már fölemészítették, az az alacsony nyugdíj, amelyet mint egykori aktív tiszt kapott, nem volt elég az élet fenntartásához. Tanulmányai végén és segédlelkészsége idején azon fáradozott, hogy "mellékesen" valami pénzt keressen. Mint favágó, majd segédmunkás tevékenykedett, s végül a Vesztfália Tartományi Banknál segédtitkárként dolgozott. (17)

Niemöller Márton 1923. április 9-10-én a münsteri evangélikus konzisztórium előtt kitűnő eredménnyel tette le első teológiai vizsgáit. 1923. május 1-én segédlelkész lett Münsterben. Prinsípálisa Kaehler Walter lesz, aki mellékállásban zsinati tanácsos is. Vele már régóta "személyes" kapcsolatban volt. Kaehler 1923. július végén elhagyta Münsteret, mivel a pommeri tartományi egyház generálsuperintendenssé megválasztotta. Niemöller Dicke Ewald münsteri lelkész segédlelkésze lesz.

Bár még segédlelkészi ideje hivatalosan nem ért véget, 1923. december 1-én mint a Vesztfáliai Tartományi Belmissziói Szövetség hivatalvezető-helyettese kapott beosztást. Ennek a meglepő döntésnek kezdeményezői D. Zoellner Wilhelm és a bétheli Bodelschwing-Intézet vezetője, D. von Bodelschwing Friedrich lelkész voltak.

Ezzel Niemöller a Vesztfáliai Tartományi Missziói Szövetség első főhivatású teológus-munkatársává lett. Hivatalba lépésekor D. Füllkrug Gerhard (18), a német evangélikus egyház belmissziója központi bizottságának hivatalvezető igazgatója ezt írja: "Szívélyesen köszöntöm Önt, amikor elkezdi munkáját a vesztfáliai misszióban. Erősítse Isten nagy és felelősségteljes hivatásában, amelyet most magára vesz. Sikerüljön Önnek teljes gőzzel előrehaladni, az igaz Kősziklán lehorgonyozni, a ködben vezesse mindig a hit iránytűje, minden szükségtelen teher tűnjön el hajójáról, fedélzetén mindig olyan munkacsapat legyen, amelyikre mindig támaszkodhat, - s ami az utolsó, de legfontosabb, - Krisztus az Úr, mint kapitány kísérelje Önt állandóan. Mindig Neki akarunk ott szolgálni, ahová Ő állít minket." (19)

Niemöller második teológiai vizsgáját mint a Belmisszió munkatársa tette le a münsteri evangélikus konzisztórium előtt, 1924. május 9-én, kitűnő eredménnyel. A vizsgákra visszatekintve később azt írta: "Egy intermezzo volt az, amely 3 napra a szolgálat szabályos menetét megszakította, és én azokra az ismeretekre és tapasztalatokra voltam utalva, amelyeket már az előző években elsajátítottam, és amelyek által gazdagodtam." Ennek ellenére a vizsga igen igénybe vette és megerőltette.

Közvetlenül a II. Teológiai Vizsga után a Tartományi Belmissziói Szövetségtől kapott egy formális okmányt Niemöller, s ezzel hivatalvezető-helyettesi megbízatása végérvényesen "jogi alapot" is nyert. 1924. május 10-től mint "egyesületi lelkész" kapott a Belmissziónál szolgálati beosztást. Hivatalos munkaadója a Vesztfáliai Tartományi Belmissziói Egyesület volt.

Megbízói okmányában ez áll: "Legyen mindig tudatában annak, hogy a belmisszióknak, - amely az evangélikus egyháznak Krisztus-szeretetéből született, - minden munkájával arról kell tanúskodnia, hogy szolgálata a hit erejéből fakadó szolgálat a gyülekezetek építésére, s ez a tevékenység szervesen összekapcsolódik az egyház életrendjével... Adja az egyház Ura ehhez a hivatásához kegyelmét és Szentlelkét, hogy általa az Ő királysága növekedjék, és sok lelket erősítsen, megőrizzen és megmentsen."

D. Dr. Simon Theodor professzor, konzisztóriumai főtanácsos 1924. június 29-én a münsteri Megváltás-templomban, két teológustársával együtt lelkésszé szentelte. Ennél a szolgálatnál édesapja segédkezett. "A tengeraltjárótól a szószéki vezető út ezzel befejeződött" (20), de a teológiai fejlődés még nem. Az, amit ő szívesen nevezett később "levedlésnek", még előtte állt.

Niemöller Márton lelkésszé szentelésének napja egy családi eseménnyel is egybeesett. Münsteri manzárd-lakásában ezen a napon megkeresztelte harmadik gyermekét. (21)

Niemöller a teológiai tanulmányok befejeztével az 1919-ben maga elé tűzött célokat elérte. Lelkész lett. Most már gondtalanul, akadályok nélkül végezhetette feladatát.

A következő időben új kapcsolatai alakultak ki. Későbbi barátjával, Barth Károlyal is Münsterben ismerkedett meg. (22) Sok évvel később egy TV interjúban Barth Niemöllerrel való találkozásáról így nyilatkozott (23): "Első találkozásom Niemöller Mártonnal akkori kollégám, Wehrung Georg vestfáliai lakásán történt (24). Határozottan emlékszem rá, ahogyan kinyílt az ajtó, az ajtó mögött a sarokban egy sovány, nyílt tekintetű fiatal, - már nem egészen fiatal, - ember állt és merően nézett rám. Az volt a benyomásom, nem talál elég szimpatikusnak, határozott, katonás lénye bennem is bizonyos félelmet keltett. Niemöller Márton és én Istennek egészen különböző teremtményei voltunk és vagyunk a mai napig... Ő... egy vestfáliai porosz, vagy egy porosz vestfáliai és én egy svájci."

Niemöller Márton először mint a Vesztfáliai Belmissziói Szövetség vezetőhelyettese, majd 1926-tól, mint annak vezetője, hallatlan szorgalommal és átfogó tevékenységgel munkálkodott. Sokoldalú kapcsolatai révén a Szövetség munkaterületét kiterjesztette és kiépítette.

Tevékenységet a vestfáliai tartományi zsinat, - ahova ő 1927-től tartozott, s ahol tanácsolói hangját gyakran hallatta, - már ebben az évben elismerését juttatta kifejezésre. A zsinat egyhangúlag elhatározta: (25) "A bizottság beszámolója a Belmissziói Szövetség munkájáról, a belmisszió tevékenységéről tartományunkban, arról tanúskodik, hogy a belmisszió és annak hivatásvezetője, Niemöller münsteri lelkész, egyre elevenedő, irányt mutató befolyást gyakorol a kerületi zsinatokra és gyülekezetekre. Ezért a tartományi zsinat megragadja az alkalmat, hogy Niemöller lelkésznek meleg háláját és elismerését kifejezésre juttassa."

Niemöller vezetői tevékenysége igen erősen a "bázisra" épült. Munkája jelentős része egyházi körök, gyülekezetek, szövetségek tanácsolásából, tantervek, kurzusok, előadások megszervezésében és kivitelezésében állt.

A Tartományi Missziói Szövetség vezetőjének munkaköréhez az is hozzátartozott, hogy a Belmissziót a helyi és az állami hatóságoknál is képviselje. Itt igen jelentős anyagi kérdések kerültek elő. 1927-ben, mint a belmissziói szövetség vezetője, igen lényeges szempontot képviselt, kifejtve, hogy minden elképzelhető és kívánatos módon együtt

kíván működni a katolikus Caritas-sal az országos ifjú-sági hivatalban, a tartományi gyermeküdültetési bizottságban, a segélyakciókban, és olyan bizottságokban is, mint amilyen a külföldi segélyeket elosztó bizottság, vagy a gyermekélelmezési bizottság volt. Ez nemcsak anyagiak miatt történt így, hanem sokkal inkább azért, mert ezeket a tevékenységeket egyre növekvő mértékben ismerték el szabad és önálló munkának. (26)

Niemöller különösen is érdekelt volt abban, hogy szoros kapcsolat jöjjön létre az alkotmányos egyház és a belmisszió között. Ezért mondta 1927-ben (27) "Mi Vesztfáliában abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a Belmisszió viszonya az alkotmányos egyházhoz nemcsak zavartalan, hanem, - ahogyan én azt hiszem, - mindkét oldalon kívánatosan fejlődött. Ez a fejlődés az elmúlt évben láthatóan előrehaladt."

Egy "híd" az egyházi valósághoz és a gyakorlati gyülekezeti munkához Niemöllert arra a szolgálatra választotta ki, hogy őt a vesztfáliai egyházkezelés házába hívják (28). Mivel őt "kisegítőként" D. Zoellner Wilhelm generálsuperintendens ebbe a munkába már korábban bevonta, és azt nagyon értékesnek találta, a berlini evangélikus egyházi főtanács hozzájárulásával 1925. december elejétől 1926. február közepéig a münsteri evangélikus konzisztóriumban, mint mellékállású "teológiai kisegítő" tevékenykedett. Ő látta el D. Zaenker Otto sziléziai generálsuperintendens, konzisztórium tanácsos, majd pedig a megbetegedett és 1925. december 7-én meghalt D. Dr. Simon Theodor konzisztórium főtanácsos helyettesítését. Néhány évvel később, amikor Niemöller életútjáról és fejlődéséről beszámolt, a konzisztórium munkájáról meglepően csak egyetlen mondattal emlékezik meg: (29) Végül Kaehler távozása miatt megüresedett konzisztórium állást helyettesként átvettem". (30)

Konzisztórium tevékenységével Niemöller első ízben lépett ki szorosan vett eddigi hivatása területéről. Sokirányú érdeklődése, elkötelezettsége, és igen nagy szorgalma hozzájárult ahhoz, hogy ne maradjon ennél a "mellékfoglalkozásnál".

1926-ban Niemöller lelkész a Vesztfáliai Egyháztörténeti Egyesület elnökségének tagja lett, és a pénztáros szerepét töltötte be. A pénztár vezetése mellett, - ami tulajdonképpen feladata lett volna, - a hivatal vezetésének felelősségét is magára vette. Őt éven keresztül igen intenzíven munkálkodott az egyesületben, amelynek feladata a területiális egyházi munka volt. (31)

Niemöller azonban nemcsak ennek az egyesületnek pénzével sáfárkodott, hanem 1927. február 18-án Rodich Viktor, a tartományi szövetség igazgatási vezetőjének kezdeményezésére Münsterben megalakult a Vesztfáliai Belmissziói Kölcsönzési Társaság (32). Ennek az egyházi takaré- és kölcsönzési társaságnak feladatát a vesztfáliai tartományi zsinaton elhangzott jelentésben így fogalmazták meg: (33) "gyors és kevéssé költséges engedélyekkel kis és közepes nagyságú hiteleket az egyik evangélikus hivataltól a másik evangélikus hivatal-

nak eljuttatni. Másodsor: a pénzáramlás és a pénzügyi szükséglet kiegyenlítése a tartomány evangélikus hivatalai között a nem mindig jószándékú pénzügyintézetek kikapcsolásával." A kölcsönzési társaság elnökségének elnöke Niemöller Márton lett. Vezetésével ez a fiatal pénzügyintézet néhány éven belül virágzó vállalkozássá lett.

Niemöller munkaterülete szerteágazóvá vált, személyiségének megfelelően. Hamarosan az elé a kérdés elé került, hogy ilyen körülmények között szolgálatát hosszabb időre elhagyhatja-e. Az "EMDEN" cirkáló újonnan kinevezett parancsnoka, von Arnauld de la Periere Lothar (34) 1928. szeptember 22-én egy kecsegtető ajánlattal fordult Niemöllerhez, hogy a hajólelkész akadályoztatása miatt, mint hajólelkész, nem lenne-e kedve 1928. december 5-től 1930. március elejéig a cirkálóval egy világutazásra. (35) Hosszabb megfontolás után október 4-én adott választ Niemöller: "Szeptember 22-én kelt kedves levelére csak azért ma válaszolok, mert szokásomtól eltérően a döntést egyik napról a másikra halasztottam, és ez azért történt, mert jelenleg semmi lehetőségét nem látom annak, hogy a parancsnokság által nekem nyújtott lehetőség kihasználása érdekében, eddigi munkámat másoknak adjam át. Mióta teológus vagyok és tanulmányaimat befejeztem, a Vesztfáliai Tartományi Belmissziói Szövetség vezetője vagyok, és ez olyan hivatás, ami engem állandóan a tartományi egyházban, lelkesítő körletekben gazdagon ellát feladatokkal. Az elmúlt öt évben annyi szállal kötődtem ehhez az egyházhoz és olyan sokféle megbízatást kaptam ott, hogy egy esztendőnél hosszabb időre nem tűnhetek el a látóhatárról úgy, hogy ne kellene aggódnom azon, hogy sok munka másként menne távollétem ideje alatt, mint ahogy annak mennie kell. Ezért nem tudtam magam igent mondásra elhatározni."

1929-től Niemöller a helyi politikai életből is kivette a részét.

Az 1929. november 17-i helyi választásokra tekintettel Niemöller egy információs lapot adott ki ezen a címen: "Nézőpontok az evangélikus lakosság helyi politikai együttműködésére számára." Ebben az információs lapban kifejtette, hogy a tudatos evangélikusság nagy része sem a helyi, sem a nagy állampolitikából nem veszi ki részét. Pedig éppen a helyi politikai életben olyan kérdéseket tárgyalnak meg, amelyek népünk életében döntő jelentőségűek, s meg kellene kérdezni, hogy ezek a döntések az evangélium tanításának megfelelnek-e. Ha a gondolkodó evangélikusok továbbra sem vesznek részt ebben a munkában, az oda vezet, hogy az evangélikus egyház lemond arról, hogy a nép életére saját erejével hatással legyen. Pedig ahhoz, hogy az egyház a nép életében való felelős részvétel elől elmeneküljön, nincs más út, mint az elszektásodás, vagy a szerzetesrendekbe menekülés útja. Az evangélikusok együttműködésére a politikai életben ma elengedhetetlenül szükség van. A politikai életben való együttműködéssel az evangélikusok célja soha nem lehet az, hogy ezzel valami hatalmi igényt elégítsenek ki,

hanem a feladata abban áll, hogy az evangélium szolgálata-
tát az együttműködéssel szabaddá tegye, és nyitva tart-
sa mindazoknak, akik erre a szolgálatra igényt tartanak.
Hogy az evangélikus szolgálatnak hitelt szerezzünk, lége-
lőszőr is arra van szükség, hogy széttűzzük azt a közömbös-
séget, amelyik abban mutatkozik meg, hogy a nem gazdasági
jellegű kérdések mellett állásfoglalás nélkül mennek el az
emberek... - Emellett és éppen ezért égetővé lesz az a kér-
dés, hogy az evangélikus lakosság melyik pártban vagy szem-
élyiségben látja érdekei képviselőjét. Ezzel kezdődnek
a tulajdonképpeni nehézségek, amelyeket itt és ott másként
ítélnek meg. - Általában két út látható elképzelhetőnek:
vagy a rendelkezésre álló pártot veszi igénybe, vagy saját
evangélikus listát állít fel. Hogy az említett két út közül
helyenként melyik a járható út, azt esetenként kell eldön-
teni. Nem lehet az egyik vagy másik utat egyedül helyesnek
mondani egészen addig, amíg az evangélikus lakosság nem
kényszerül arra, hogy egy deffenzív és szükséges közpon-
tosítást hozzon létre ezen a területen. Igen kérdéses az a
megállapítás, hogy egy "evangélikus párt" felállítása alap-
vetően lehetetlen és az evangélikus keresztyénségnek ellene
mondana. De éppen olyan kérdéses annak a hangoztatása is,
hogy minden kétséget kizárólag ma egy "evangélikus párt"
lenne az egyetlen kivezető út. "Párt" vagy "nem párt" kér-
désére csak gyakorlati szempontból lehet feleletet adni,
amit helyenként másként ítélnék meg, de minden kérdés fe-
lett aszerint kell dönteni: Hogyan tudja az evangélikus
egyház szolgálatát népünk között a legjobban és leghatáso-
sabban betölteni."

Münster város területén az 1930. március 30-ra kiírt (36)
helyi választások Niemöller és a hozzá hasonlóan gondolkodók
számára igen fontos döntés meghozatalát eredményezte. Evan-
gélikus listát állítottak fel. A választási eredmények igen
figyelemre méltóak. A listára öt mandátum esett (37). Az
evangélikus városi frakció előbb mint "Evangélikus Nép-
szolgálat", majd hamarosan mint "Evangélikus Egyesülés a
helyi politika számára" jelent meg. (38) 1930. június 4-én
Niemöller, mint Dr. Rosenfeld Ernst professzor utódja,
belépett a frakcióba. Ugyanakkor átvette a frakció vezetését
is (39). Niemöller munkaterülete ezzel még sokrétűbbé lett.
Kiterjedt, - s ez nem volt éppen egyszerű, - messze túl a
tulajdonképpeni munkaterületén, - az volt a kérdés, meddig
tudja ő és családja ezt a mozgalmas életmódot elviselni.

A felelet erre a kérdésre lassan megérett. Végre el-
határozta, hogy Berlin-Dahlemba megy gyülekezeti lelkesnek.

A beiktató istentiszteletet 1931. június 28-ra tűzték
ki. Amikor Niemöller Márton elhagyta Vesztfáliát, hogy Ber-
linben szolgálatba lépjen, még nem gondolja, hogy milyen utat
kell megjárnia és milyen változásokon megy át (40).

Fordította:

Dr. Nagy István

Dr. Friedhelm Borggrefe

Az alkalmas város

A reformáció radikálisan megváltoztatta e várost.

1984-ben mi, protestánsok RENDSBURG-ban, a város reformátorára, Ulrich Zwinglire emlékeztünk. Az urbánus közeg, melyben a reformációt véghezvitte a városi tanáccsal együtt, Zürich városa volt. Annak idején ott 5.000 polgár élt. A városlakók közössége konkrétan megtapasztalható volt, mindenki ismert mindekit, barátja, vagy ismerőse volt a városi tanácsban. Senki sem vonhatta magát ki a közösség iránti kötelezettségek alól. A szövetségi alkotmány kötelező és rendszeres eskütételt írt elő minden 18 és 60 év közötti polgár számára az önellátó fegyveres szolgálatra. Aki ez alól kivonta magát - mint azok az újrakeresztelők, akik Zwingli védnöksége alá menekültek - az a városi közösségből könyörtelenül kitalasztott: kiutasították, vagy - mint Felix Manz újrakeresztelő esetében történt, a Limmat vizébe fojtották.

A reformáció e városban legelőször is azt jelentette, hogy megszabadulni Rómától, a pápai fennhatóságtól, ami konkrétan azt jelentette, hogy a városi Tanácsé lett a döntő szó. Zürich ezáltal lett szabad várossá.

Ugyanakkor a reformáció azt is jelentette, hogy az összes egyházi javat államosították. A kolostorokból iskolák és kórházak lettek, az egyházi vagyonból megszervezték a szegényekről való gondoskodás finanszírozását és az ifjúság képzésének programját.

Még továbbmenve a reformáció radikálisan megváltoztatta a város pénzgazdálkodási rendszerét. Az addigi 25% kamat 5%-ra csökkent. Megszűnt a zsoldoskatonáskodás, amikor a fiatal generációt szinte eladták észak-itáliai városoknak, a pápának, vagy a francia királynak. De mindezt a bevételt, ill. annak kiesését ellensúlyozta a kézművesek munkakedve a svájci precízítással párosulva.

Végül, de nem utolsósorban, a reformáció hatást gyakorolt az élet személyes területére is. Megszűntették a papi nőtlenséget és megalakultak a papi családok, mintegy a keresztény család mintaképeül; a mindenki számára kötelező vasárnaponkénti templombajárás, a szigorúbbá váló egyházi rend, a mértéktelen evészet és szórakozások minden fajtajának megvetése, a diplomokból a képek eltávolítása, az istentisztelet reformja, s végül a talán legmélyebbre ható változtatás: a Zürichben kialakult új házasságjog, melyet majdnem az összes északnémet város, Strassburgtól Augsburgig szinte szó szerint átvett.

A reformáció nem csupán a kegyelmes Isten keresésének kérdése.

A reformáció nemcsak az ember lelkét érinti, s az emberi személyiségnek nemcsak az Istenre vonatkozását fedezi fel. Hanem világgossá vált, hogy a reformáció nem csupán teológiai, hanem társadalompolitikai kérdés is.

A reformátorok közül Zwingli volt az első, aki egy várost, ill. egy városi közösséget az evangélium radikális követelményrendszeré alá helyezett.

Ugyanezt szem előtt tartva a mi válaszaink természetesen nem lehetnek azonosak a 16. század válaszaival. Nem csupán azért, mert azóta városaink megváltoztak, hanem azért is, mert azokban a válaszokban, melyeket annak idején a reformátorok adtak, igen sok új kérdés és feszültség vibrál. Meg kell állapítanunk továbbá, hogy azokban - éppen az igazságosságra való elszánt törekvés miatt - gyakran igazságatlanság és intolerancia rejtezik.

Ilyen volt például az a tény, hogy Zwingli Zürichje nem tudta megoldani a kisebbségek kérdését, helyesebben a kisebbségi kérdést. Gondolok a városban tartózkodó újrakeresztelő kisebbség csoportjára, akik megtagadták a hadkötelezettségi esküt, de rendes és józan emberek voltak, akik az Isten országát és annak parancsait komolyan vették. Velük a 16. század sehogysém tudott boldogulni.

Aki manapság egy várost igazgat és politikai felelősséget hordoz, helyesen kell, hogy eljárjon a kisebbségek létének kérdéseiben, hiszen városaink tele vannak kisebbségekkel, sőt mondhatjuk akár, hogy az egész város ilyen, vagy olyan kisebb-nagyobb közösségekből tevődik össze. Ezért a várost, mint jelenséget, csak akkor érthetjük meg és akkor lehetünk csak igazságosak, ha kidolgoztuk azokat az eljárásokat, melyek a kisebbségek érdekeit figyelembe veszik. Erre a helyzetre alkalmazva talán az ökumenikus beszélgetésekből ismert "megbékélt sokféleség" fogalma bizonyul leginkább hasznosnak.

Azonban nemcsak a kisebbségi kérdés tekintetében vetődik föl sok kérdés, hanem a felnémet városok reformációjának rigorozmusával kapcsolatban is. Habár manapság sem ártana kevesebb aggodalmaskodás, több bátorság és szivesség, s a politika hétköznapiiban több gerincesség, egyenesség, tisztesség és lelkiismeret.

Kritikus vizsgálódásra késztet minket végül a Zwingli személyiségében fellelhető sokféle ellentmondás is. Ő maga, ki lelkész és lelkipásztor, protestáns politikussá válik, és a felnémet városokon kezdve evangélikus Németország megszervezésén fáradozik. Ő, aki egyszerű bányász gyermeke, egy város reformátorává válik. Ő, aki a szegények jószívű segítője, a menekült újrakeresztelők halálos ítéleteinek végrehajtójává válik.

Megpróbáltam rábukkanni Zwingli életének titkára. Eközben vált előttem világossá Zwingli mélyeséges szeretete az evangélium iránt. Az iránt az evangélium iránt, melyen ő maga is annyit dolgozott a maga autodidakta módján. Leírta magának az Újszövetséget görögül, és lefordította azt. Úgy találta, hogy mindannak a lényegét, amit Jézus hozott, s amiért teljes szívvel küzdeni érdemes, a Helyi Beszéd "több igazság" kifejezése tartalmazza. (Mt 5, 20) Ő maga mondja: "Az evangélium summája az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, az igaz Isten gyermeke megismertette velünk mennyei Atyja

akarátát és ártatlanságával megváltott minket a haláltól és megbékéltetett Istennel. Ezért Krisztus az egyetlen út az üdvösséghez mindenki számára, aki volt, van és lesz. Aki pedig más kaput keres, vagy mutat, az téved, s nem más, mint tolvaj és a lélek gyilkosa." (Schlussreden 2-4)

Mindezeket a történelmi emlékeztetéseket azért bocsátottam előre, nehogy a mai város igazságosságának kérdései túl könnyűeknek tűnjenek számunkra.

Ma mind az egyház, mind pedig a politika kompromisszumokból él.

Legmélyebb meggyőződése, hogy "kompromisszum" és "kiengesztelődés" teológiailag csakúgy, mint gyakorlatilag sokban azonosak. Ellenben éppen a reformáció eseményeire történő előbbi emlékeztetés mutatja, hogy csakis az evangéliumhoz való hűséges kötődéssel lehetünk kompromisszumra képesek. Hogy egy kompromisszum valóban olyan kompromisszum-e, mely városunk számára igazságosságot teremt, az az evangélium mérlegén derül ki.

Még egy ok volt, amiért vizsgálódásaink elejére szívesen állítottam városunk reformátorát, Zwinglit. Ugyanis teológiai dimenzió fedezhető fel kudarcaiban is, politikai verségében, s abban a feszültségben, ahogy a pacifisták és Zwingli katonái egymással szembenálltak. Ezt a teológiai dimenziót hadd fejezzem ki egy cseh barátom, Josef Hromadka professzor szavaival: "Megtapasztaltam, hogy a kereszt faktorai, melyet naponta átélünk, mindig a feltámadás faktora jutnak érvényre." Ezzel az első gondolatsornak végére is értünk.

Térjünk most át a következő, tulajdonképpeni témánkra: a város jelenségének vizsgálatára úgy, hogy az elmondottakat figyelembe vesszük.

Néhány hete a Német Evangélikus Egyházak Tanácsa a szociális rend témájával kapcsolatban egy emlékiratot adott ki ilyen címen: "Menschengerechte Stadt - Aufforderung zur humanen und ökologischen Stadterneuerung". Ez az irat alaposan körüljárja és kidolgozza témánkat is. Ha az ember eltekint attól, hogy fent említett tanulmány egy kissé öngigazoló-nak tűnik, és megint újra az egyház "wachteramt"-járól (őrjárási szolgálatáról) beszél, mindazonáltal benne fontos és megkerülhetetlen, áttekinthető és használható alapinformációkat olvashatunk felelős kommunálpolitikai cselekvéseinket illetően.

Az emlékirat tanulmányozása megerősít abban, amit mindnyájan tudunk, hogy t.i. világszerte egy lélegzetelállítóan gyors városiasodási folyamatban élünk. S még be sem fejeződött! Az NSzK lakosainak 75%-a él ezekben a sűrűsödési csomópontokban. Várható, hogy a nagyvárosiasodás oda vezet, hogy a világ lakosságának 80%-a városokban fog lakni. Amíg Nyugat-Európa és részben az USA - nagyvárosaiban 1-3%-os csökkenés tapasztalható, addig Kelet-Európában, Ázsiában és Afrikában, valamint Dél-Amerikában a városiasodás szédülétes sebességgel megy végbe. ENSZ-számítások szerint az elkö-

vetkező 10 esztendőben - hogy csak öt példát említsek - Sao Paoloban 64%, Kinshasaban 106%, Lagosban 100%, Delhi-ben 77%, Bandungban 86% népességnövekedés várható.

A városok századát éljük

Saját társadalmunkban legérezhetőbben ez a földművelés területén érezhető, ahol ma csupán a lakosság 5%-a dolgozik, míg 1950-ben ez az arány 40%-nyi volt.

Georg Picht és más kultúrkritikusok az ebből a fejlődési tendenciából fakadó problémát a következőképpen határozza meg: "Az ember mesterséges települései (oikoi) háború nélkül is pusztulásra vannak ítélve."

Őnök is ismerik a városok kormányozhatatlanságának tézisét, melyhez a magam részéről még egy további negatívumot tennék hozzá. Francia barátaim gyakran úgy emlegetik a várost, mint a protestantizmus sírját, amin azt értik, hogy a mikrokisebbségben élő evangélikus egyház a városokban nem képes tartani magát.

Még ha az ember nem osztja is ezeket a radikális nézeteket, akkor is elkötelezetten fáradoznia kell azért, hogy valami módon úrrá legyünk az urbanizálódás okozta problémákon. Az EKD-Emlékirat mindenkit felelős együttműködésre szólít fel a városok érdekében. Leírja a városban élő közönségek veszélyhelyzetét, a növekvő elbizonytalanodást és elszemélytelenedést, a családok széthullását, s azt, hogy egyes városokban már az 50%-ot is elérte azoknak a háztartásoknak a száma, ahol egy ember lakik. Szomorúan állapítja meg a tényt, hogy a sok csonka családban nő fel a gyermekek egyharmada, hogy az ifjúság és a gyermekek növekvő veszélyeknek vannak kitéve. Megvizsgálja a hajléktalanok és külföldi vendégmunkások problémakörét, a munkanélküliek, a fogyatékosok és a sokgyermekes családok helyzetét. S mindeközben utal arra, hogy környezetünk minősége fokozott mértékben romlik. - Én magam olyan városból jövök, amely évente 90.000 tonna nitrogén-oxidot okád a háztetők fölé, ahol évente annyi elektromos energiát használunk, mint amennyit Románia, Írország és Dánia összesen, s ahol a Rajna vízszintje a kifolyásnál 12 cm-rel alacsonyabb, mint a város fölött.

Célkitűzésként az Emlékirat az emberi életre alkalmas és a környezetet megőrző város modelljét ajánlja, azaz amely emberi léptékű s ugyanakkor megfelel az ökológiai követelményeknek is. Olyan várost, melyet polgárai elfogadni, alakítani és életessé formálni képesek. Olyan várost, mely elősegíti az intimitást éppúgy, mint egymás elfogadását, s amely biztonságot nyújt.

Engedjék meg, hogy a most következő harmadik gondolatmenetben a bibliai orientációval próbálkozzam meg. Hadd spóroljam meg a "városi jelenséget", mint olyat precízebben meghatározni, mint amely piac, gyülekezőhely, közlekedési csomópont, ipari-, szolgáltatási- és kultúrcentrum.

A "város" témáját vizsgálva a Bibliában, három nevet találunk: Babel-Ninive-Jeruzsálem.

Mindhárom városnévre egy-egy sajátos urbanizációs folyamat jellemző. S azóta is minden városnak végig kell mennie ezeken a folyamatokon, gyakran még egyidőben is. Nincs

olyan város, mely egyszerűen csak Babel lenne. De olyan sincs, mely a változás és megtérés strukturáit Ninivéhez hasonló egyszerűséggel hordozná magában. Ugyanakkor nincs a mennyei Jeruzsálemhez hasonló városunk sem e földön, ahol Isten lenne az egyedüli mérce és középpont. A mi helyünk valahol Babel-Ninive és Jeruzsálem között van. S éppen ez a probléma!

Azt hiszem, nem szükségtelen arra választ keresni, hogy miért szükséges számunkra föltétlenül a bibliai kutatások ismerete. Nem csupán az van ugyanis, hogy a bibliai képeknek van egy sajátos hatástörténete, mely a középkorban pl. döntően kihatott mind a városépítészetre, mind a városlakók etikai irányvonalára. Hanem nálunk, protestánsoknál az a helyzet, hogy valljuk: a Szentírás egyedüli alapja hitünknek és életünknek. Ezért az alapos bibliai orientáció elkerülhetlenül szükséges. A reformáció "sola scriptura" elvéből következően meg kell kérdeznünk, mit mond a Biblia a "város" témájáról?

1. A Biblia egészen magától értetődő módon számol a várossal, mint amely az egyik lehetséges emberi életforma.

Azonban már a Szentírás legelső oldalain a "város" jelensége problematizálódik: Kain az első városépítő. Az emberiség bölcsője a kert. Az ember, mint kertész, a teremtés őrzője és továbbplántálója az egyik oldalon. Másrészről pedig az ember, mint építész és kézműves, mint racionális lény és mint olyan, akit hajt a hatalmi vágy és konkurrencias mint olyan, aki embertestvére életére tör.

Ugyanakkor persze mindenütt, akár városban, akár vidéken, az ember Isten előtti ember. A bibliai üzenet az embert úgy ábrázolja, mint aki felelősséget hordoz Isten iránt, de egyszersmind felebarátja és a teremtettség iránt is. A város nem más, mint egy ember által véghezvitt teremtés, az emberi felelősség gyakorlásának területe. Kifejeződik tehát benne az Isten iránti elkötelezettség feladata, mint lehetőség, de egyszersmind az ember alapvető küdarcja és krízise is.

Amíg ugyanis a klasszikus görög etika abból az előfeltevésekből indul ki, hogy az ember kizárólag csak mint egy "polisz" polgára válhat igazán emberré, azaz egy városi közösség józan légkörében, addig a Biblia az ember emberségének feltételét Isten autoritásához köti. Tőle kapja ugyanis a kultúrparancsot. Neki tartozik számadással. S egyáltalán, Tőle nyer először alakot. Az ember Isten képmása, árnyképe. Tőle nyeri tehát el méltóságát és értékét, nem pedig a várostól.

Az ember élete értelmét el is tudja téveszteni. Csődöt mondhat. Felfuvalkodhat. Képes arra, hogy a tulajdonképpeni biztonságot, jogosságot szolgáló várost pokollá tegye azért, hogy gátlástalan módon él benne. Lehetséges, hogy a kultúrparancsot destruktív lehetőségként fogja fel és kialakítsa magában a hibriszt.

A Biblia szimbolikus nyelvében újra meg újra előkerül Babel fogalma. Az Istentől elidegenedett ember városépítő

emberként manifesztálódik.

Az ókori Bábel függőkertjei, sugárútjai, Kelet-Nyugat közti kereskedelme, hatalmas kiterjedése, 18 km hosszú városfala, közel 100 m magas templomtornya, Hammurabitól Nagy Sándor koráig terjedő jogi hagyománya, mind hozzájárultak ahhoz, hogy Bábel a hét világcsofa egyike legyen. A bibliai szimbolika mégis a titáni hybris helyeként tartja számon. A toronyépítés története mindannyiunk tudatában a nyelvek összezavarodásához, a dezintegrációhoz, az emberiség kisebbségekre szakadozottságához kapcsolódik; olyan kisebbségekéhez, melyek egymást nem ismerik és nem tudják megérteni. A város az, ahol igazságtalanság, bűnözés uralkodik, s ahol deformált emberek élnek. Ez Bábel. Az elhibázott város, mely ellen a próféták ítéletet hirdetnek. A céda Babylon.

Ugyanakkor Jeremiás próféta az ebben a városban idegenként élő elhurcolt zsidóságnak a figyelmét a városért érzett felelősségre hívja fel: "Keressétek a város javát és imádkozzatok érte az Úrhoz." A próféta könyvének ebben a mondatában kettős megállapítás rejtőzik. Egyrészt az, hogy egy kisebbség a teljes elszigeteltség helyzetét csak úgy tudja áttörni, és létét megtartani, ha a központját elveszített város javáért munkálkodik. A város java, ez az a nagyobb igazság, mely a názáreti Jézusban jelent meg végérvényesen. Ez a szövetség, melyet Isten népével kötött, ez Isten shalom-ja, melyben az emberi rend és közösség konkretizálódni képes.

Másrészt a próféta megállapítása tartalmazza azt az igazságot, hogy egy kisebbség Isten előtti közbenjáróvá és az isteni igazságosság képviselőjévé is lehet egy olyan városban, melyben a hybris uralkodik, s ahol mindenki gátlástalanul azt csinálja, amit akar. Teheti ezt úgy, hogy emlékezteti Istent szavára és ígéreterre: "Imádkozzatok a városért az Úrhoz".

2. Ninive.

Már az előbb mondottakból is kiviláglík, hogy a város sohasem reménytelen eset. A Biblia közepén van egy könyvecské, mely csodálatos módon érteti meg velünk, hogy egy "Stadt ohne Gott", (Isten nélküli város) - mert hiszen nemde az Isten nélküli város fogalmával azonos-e Ninive - mégis megváltoztatható. Ninive kifejezetten az istentelen város szimbóluma, annak a városnak a szimbóluma, mely nagy és hatalmas ugyan, de amelynek gonoszsága is az egekre felcsap (Jón 1, 2). A hit szemszögéből azonban még ez a ninivei szörny is megjavítható város. Sodoma és Gomorra elpusztulnak, mert nem találni bennük tíz igazat. Sőt, az ilyen városok sorsa még a kiválasztott Jeruzsálemet sem kerüli el: Ézsaiás keményen ostromozza a nevére méltatlanná lett Jeruzsálemet, ahol igazságtalanság, kizsákmányolás és hatalmaskodás tombol a hatalom nélküli és gyenge polgártársak bőrére (Ézs 3, 9; 19, 1kk; 10, 10).

A II. világháborút követő időben Jónás könyvecskéje újra meg újra reflektorfénybe kerül. Sztrombolt városaink Jónás jegyében újjáépültek. Ez a nagy próbálkozás óva int minket, hiszen mi lett mindebből?

3. Jeruzsálem.

A Biblia végén egy gyönyörű képet találni. Ott, ahol Jeruzsálemről van szó. Nem arról a Jeruzsálemről, melyet a rablóvezér Dávid király és zsoldosai hadicsellessel bevettek. Nem arról a Jeruzsálemről, mely megöli a prófétákat és megkövezi azokat, akik hozzá küldettek (Lk 13, 34). Nem arról a Jeruzsálemről, melyet Jézus megsirat, mert romlása nem tartóztatható fel (Lk 19, 39kk). - A Jelenések könyve látnoka a történelem horizontján, mint valami fölékesített menyasszonyt, egy új várost lát alászállani. Az új Jeruzsálem a mennyből száll alá. Nem jöhet létre parancsra, nem készíthető el.

És hogyan néz ki?

"És láttam a szent várost, az új Jeruzsálemet, amint alászáll a mennyből az Istentől, felkészítve, mint egy menyasszonyt, aki férje számára van felékesítve. Hallottam, hogy egy hatalmas hang szól a királyi székek felől: 'Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek és magas az Isten lesz velük. És letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jankiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak.' A királyi széken ülő ezt mondta: 'Íme, újjáteremtek mindent!'" És ezt követően írja le a várost, hogy milyenek a kapui, méretei, milyen anyagokból készült, milyen benne az energia, milyen a középpontja, milyen nyitott, milyen tiszta. Mennyire igaz, és benne-élésre alkalmas. Csak fény!

Micsoda program!

És újra hangsúlyozza: úgy érkezik meg, mint ajándék. Az Isten! mondja: Én teremtek újjá mindent!

Ilyen perspektívák között érdemes dolgozni! Az új Jeruzsálem fényében építsük városainkat és dolgozzunk értük!

Bábel-Ninive-Jeruzsálem: ezt a három jelzést adja a Biblia a várost illetően. Az összedült város - a megváltoztatható város - a reménység városa. S mindegyik képet szemlélve az válik nyilvánvalóvá, hogy mennyire összefonódik az ember a struktúrákkal, s hogy mennyire nem képes azoktól magát megszabadítani. Ugyanakkor mindegyikből kiderül az is, hogy mennyire mulandóak is városaink, hiszen "nincs itt maradó városunk" (Zsid 13, 14). S e képek mégsem csupán negatívumok, hiszen a város, a maga profanításával, mulandóságával és átmenetiségével szolgál példaként az elkövetkezendő, örök városhoz. A keresztyén gyülekezet annyira komolyan veszi a város iránti felelősségét, hogy Isten elkövetkezendő jelenléte helyéül épp a város mintáját használja példaként.

Az alkalmas város

S most rátérek befejező gondolatmenetemre, melyben az "alkalmas város" (gerechte Stadt) hét kritériumát sorolom fel, mintegy etikai konkretizálásként. Meg fogok próbálni számot adni néhány olyan sikeres próbálkozásról, mely megfelel az eljövendő Isten-városa elvárásainak.

Városaink, mint láttuk, igen nagy mértékben a technológiai, gazdasági és adminisztratív racionalitások kritériumai szerint fejlődtek. Ahhoz azonban, hogy továbbra is működésképesek maradjanak, szükség van más egyebek hangsúlyozására is. Egy várossal szolidáris felelős erkölcs ugyanis arra is hangsúlyt helyez, hogy az emberiségnek egészen konkrét jelei megvalósulhassanak és továbbfejlődhessenek.

1. Kommunikáció

Városainkat az egyirányú kommunikáció veszélye fenyegeti. Pedig az emberi élet alapvető feltétele a kölcsönös kommunikáció. Vannak városok, ahol a lakosság 30-40%-a egyszemélyes háztartásokban él. Ráadásul a kábeltechnológiával (TV) és egyéb eszközök bevezetésével a dezintegrációt elősegítő tényezők újabb és újabb feltételeit teremtik meg. Pedig a város közösségi bázisa csakis oly módon valósítható meg, ha szomszédok közötti, lakóhelyen belüli, s ugyanakkor a város egészét átölelő kommunikáció jön létre. A régi mondás is azt tartja, hogy a városi levegő szabadabb teszi az embert, ami tulajdonképpen azt jelzi, hogy a szabadságnövekedés és felelősségnélküliség éppen a szociális kontroll eltűnése miatt következhet be. Pedig a mondás a szabadabb tevő városi levegőről csak akkor igaz valóban, ha az anonim nagyváros is igényli a kapcsolatfölvételek új formáit, ha lehetővé teszi az emberség gyakorlását és ha szóba hozza a közösségformálás alapvető kérdéseit.

Az egyház parókiális struktúrája ebben a vonatkozásban jó szolgálatokat tehet. A gyülekezet, mint kommunikátor, s az istentisztelet, mint kommunió. Az egyházi ünnep egy egész város közösségi igényének csomópontja lehet.

Nemcsak az egyháznak van ilyen feladata. Egymással egyeztetett kezdeményezésekkel mindenki számára biztosítani kell a többiekkel való találkozás lehetőségét abból a célból, hogy a város a valóban átélt és megélt közösség fórumává lehessen.

2. Biztonság

Az egykori városok, már csak falaik miatt is, láthatóan a biztonság helyei voltak. A biztonság feltétele nagyon szorosan összefügg a kommunikációval. Biztonságot csak ott érez az ember, ahol a dolgok és események áttekinthetőek. Az ún. mobil társadalmakban a biztonságnak ez az igénye még fokozottabb, hiszen évente a lakosság 20%-a a városokba költözik; a hétvégeken a városlakók 30-40%-a kimegy a városból kipi-henni magát, s ugyanakkor a dolgozók 50%-a naponta ingázik a városba.

Városépítészeti struktúráink nem szabad, hogy továbbra is a fenyegetettség érzését keltsék és erősítsék, amit pedig a betontechnológia igencsak elősegít. Nem szabad környezetünknek tömegcikké válni, de az sem, hogy olyan steril legyen, mintha skatulyából húzták volna elő. Sokkal inkább megőrzendő azok a kontinuitások, melyek az újonnan beköltözők számára is biztosítják az értelmes kötődést.

Természetesen a biztonságos, jó érzés kialakulásának számos egyéb kritériuma is van, kezdve az egészség ápolásától egészen bizonyos kommunák új lakás- és életformájáig.

E területen is rendelkezik az egyház olyan tapasztalatokkal, melyeket megoszthatunk és továbbfejleszthetünk.

3. Participáció

A részvétel kritériuma szorosan összefügg azzal, hogy Isten az embert munkatársának, örökös társának, mintegy szerszámának tekintette, s így az embernek Isten képviselőjeként kell szolgálni az igazabb és alkalmasabb város létrejöttéért. Ez az értelme tulajdonképpen az egész emberi életnek. A részvétel ebben az összefüggésben annyit jelent, hogy az ember együtt halad szociális és kulturális környezete fejlődésével, s ugyanakkor formálja is azt. A részvétel jelent egyben együttgondolkodást, együtt cselekvést és közös felelősséget. E vonatkozásokban és erről az alapról kellene a participációnak az egész városi létformát áthatnia.

A város nemcsak technikai konstrukció, hanem gazdasági egység és közigazgatási egység is. Csak ne legyen mindez öncélúvá! Elsősorban emberek cselekvőterülete és élettere legyen. Márpedig az ember egyedül és önmagáért nem élhet. Szolgáltatások és információk, szociális kontaktusok és kommunikációk kölcsönös cseréje közepette él.

A városi élet csak akkor válik igazán értelmes életté, ha benne egyének felelős és önálló kapcsolatrendszere él. Az ember csak akkor válik igazán boldoggá, ha őt és szándékait elfogadják, ha élete felelős találkozásokban lüktet, ha mindenkivel egyenlő jogokat élvező polgárként a többiekkel együtt dolgozhat, és ha döntéseit másokkal együttműködve hozhatja.

Talán éppen a város hagyományaival összefüggő demokratikus struktúrák azok, melyek leginkább lehetővé teszik a participációt. Ezért van az, hogy az egészséges demokrácia kizárólag városi talajon jöhetett létre, s teremtetett magának bázist. Ahol beteg a város, szenved a demokrácia is.

Az egyházak minden kétséget kizáróan elmélyíthetik a participációt. Az a demokratizálódási folyamat, amelyre a elmúlt 20 évben az egyházon belül végbement, s amelyre a közelmúltban éppen a Barmeni nyilatkozat évfordulóján történt megemlékezések alkalmával eszméltünk újra, mára már az egyház vezető eszméje lett (Senki nem uralkodhat a másikon - Barmen 4, s hogy az evangélium ügye az egész gyülekezetre bízott), mindez jó reménységgel tölt el minket a tekintetben, hogy a participáció ügye jó úton halad és még tovább fejleszthető.

4. Gyengébbek iránti elkötelezettség

E kritérium épp annyira vitatott, mint amennyire szükség szerű. Már említettem, hogy véleményem szerint a város sem egyéb különböző kisebbségek rendszerénél. És éppen a modern város termel ki magából áldozatokat. Bizonyos csoportok szinte következetesen mindig a rövidebbet húzzák. Teljes félelmetességében átélhetjük mi magunk is ezt, tapasztalva, amint egy egész generáció jut erre a sorsra.

Városunk ifjúsági köreinek munkaprogramjait vizsgálva döbbsentem rá arra, hogy a fiatalság maga is kisebbség már. Városunkban a lakosságnak mindössze 17%-a a német nemzetiségű gyermek és fiatalok.

Valószínűleg gyermekeink a legjobb példa arra, hogy hány elgondolást, ötletet képes megvalósítani az ember a városban. Egy város a gyerekekért, - ez lenne már valami!

Néha nekünk is sikerül: sétálóutcáinkon gyönyörű gyermekünnepségeket élhettünk át. Az ünnepek egyébként is kóstolók a mennyországból. Ünnepeinken bemutathattuk a gyermeki élet számára alkalmas várost. Minden bizonyos nem ez lenne a sterilen tiszta és perfekt város, de hogy jobban érvényre jutna benne a közösségi igény, az öröm, az önálló kezdeményezőkézség és a biztonságot adó jó érzés, az biztos. Jobban, mint azok a városok, melyek a tiszta ésszerűség agyából pattantak ki.

5. Természetbe ágyazottság

A betonkorszak előtt kertváros volt. Minden modern városunk őrzi még ennek a nyomát. Az angol Ebenezer Howard és a francia Le Corbusier elképzelései a világháború utáni évek városépítésében sajnos csak igen töredékesen nyertek teret. Egy olyan országban, ahol a lakosság csupán 5%-a foglalkozik mezőgazdasággal, s talán még 2-3%-a kertészetrel és környezetvédelemmel, természetesen nem könnyű a természeti környezet értékeinek és értelmének megőrzése és ébrentartása. A város természetellenes tradíciója mindig is fenyegetően hatott az ökológiai környezetre. Róma monokulturális gazdasága tönkretette az északafrikai gabonabázist, kiirtotta az Appeninek erdőségeit. Velence hajózási politikája pedig a jugoszláv erdőségeket. Babel pedig a Tigris és Eufrátesz termékeny félholdját ugyanúgy, mint a Nílus deltáját, pusztává tette.

Az élethez szükséges feltételek megőrzése, vagy az állatfajok sokszínűségének óvása, a légszennyezés csökkentése nem lehet csupán egy környezetvédő párt feladata. A várostervezés és városfejlesztés, mint olyan, kell, hogy az ökológiai szempontok figyelembevételével történjék.

Jövőknek csak akkor van, ha kibékülünk a természettel. Nem a természetromantika nevében emelek szót, hanem azért, hogy tudatára ébredjünk annak, hogy a város érdekeit, mint emberi alkotást összhangba kell hozni a természettel, mely maga sem más, mint az ember által megművelt, gondozott, ápolt terület. Megbékélt teremtettség, ez mondanivalóm lényege, megbékélt, urbánus környezettel együtt. Vagy hogy másként fogalmazzak: a természet számára is élni alkalmas város.

6. Életterületek áttekinthetősége és megtapasztalhatósága

Itt a lakótelepekről lesz szó. A lakótelep valamilyen formája a város legősibb ismertetőjele. A már említett **EMK** Emlékirat különös figyelmet szentel e témának. Így fogalmaz: egy-egy város életnívója, a kérdés, hogy ott minőségi élet élhető-e, azon mérhető le, hogy a lakótelepeken mennyire sikerül a sokféleséget és sokszínűséget megteremteni a különböző társadalmi rétegek és korosztályok számára, s azon, hogy mennyire fogantatható az elemértáris szükségletek kielégítése. Munka, bevásárlás, séta, játék, iskolába menés, ezek a hétköznapi megnyilvánulások,

melyeknek egy lakótelepen belüli nehézségei nem maradnak mélyrehatóan káros következmények nélkül. Az Emlékirat végül is síkkraszáll egy olyan városért, mely "áttekinthetően részekből álló közösség".

A monostruktúrák, a város kizárólag alvónegyedekre, ipari zónákra, üzletnegyedekre és hivatali negyedekre bomlása akadályozza és rombolja a már említett kritériumok kibontakozását. Ahhoz, hogy a város polgárai az önálló érdekképviselő új formáit és lehetőségeit kihasználhassák, átláthatóan struktúrált várost kell teremteni.

Ezen a területen is rendelkezik az egyház bizonyos előnyökkel, hagyományaiból és tapasztalatából eredően. Beszélgetőpartner lehet. Az egyházi struktúrák arra használhatók fel, hogy új struktúrák kísérleti laboratóriuma legyen. Az egyház közösségépítő munkája, az egyes városrészekre koncentrált gondozói munka, a szociális központok létesítése, mind jó előjelei az ilyen jellegű tevékenységnek.

7. Integráció

Az amerikai teológus és városkutató, Harvey Cox egyszer világos egyszerűséggel fogalmazott, amikor ezt mondta: "A világ egy várossá lett". Megapolisszá. New Yorkról szokták mondai: igazgathatatlan város. A mi városaink is szétesőben vannak. Nem arra gondolok csak, hogy a hétvégeken szerzetesét fut a nép, hanem arra, hogy a betonstruktúra megmérgezi a vidéket is.

Az a széthullás, melyet egy-egy város ellentétes érdekcsoportjainak önzése okoz, az integrációval ellensúlyozható csak. Az összefogásnak ezt az értelmezését idézem most az Emlékiratból. Helyes, hogy fáradozások történnék annak megvalósítására, hogy az élet alaptévékenységei, mint amelyek a lakás, munka, képzés és pihenés, az egyes lakótelepek, ill. alközpontok keretein belül megvalósíthatók legyenek. Hogy az életfunkciók integrálódjanak, egybefonódjanak. Hogy a társadalmi csoportok és korosztályok integrálódjanak, összefogjanak. Hogy a külföldi állampolgárok, akik nálunk hazát és munkát keresnek, integrálódjanak, azaz befogadást nyerjenek.

Az integráció mindannyiunk számára gazdagodást jelent. Ezért biztosított és kidolgozott formák között kell történnie, a valódi együttélés formáiban. Persze, - kérdezem én ilyen mondatok hallatán - vajon miből meríti az ember az integrációhoz szükséges erőt? Nem nagyobb-e a társadalom centrifugális ereje az integrációs erőnél?

Ezeket a kérdéseket jómagam csak akkor tudom feldolgozni és pozitív módon megválaszolni, ha előtte felismerem, hogy még a szekularizálódott város is Isten uralma alatt van. Csak akkor, ha felismertem, hogy a dezintegrált emberre is érvényes Isten shalomot teremtő szövetségi ígérete. Csak ezeket föltételezve vagyok képes integrációról beszélni és hinni abban, hogy az integrációt elősegítő, közösségteremtő erők hatalmasabbak, mint ez urbánus korszak destruktív erői.

Összefoglalom a mondottakat. Az első részben a reformáció történetétől indultunk és Ulrich Zwingli, e város reformátorának tevékenységét vizsgálva nyilvánvalóvá tettük, hogy a reformáció által felismert evangélium olyan erőket szabadított fel, melyek képesek az urbanizációs folyamat irányítására.

A második részben a lakni érdemes város bibliai kijelentései közt próbáltunk tájékozódni és a következő pontokat leltük: Babel, mint az emberi gőg helye, Ninive, mint a megtérés és az ember megújulásának helye, s Jeruzsálem, mely az emberi reménység szimbóluma.

Végül az igaz és alkalmas város 7 kritériumát soroltuk fel, amelyek: kommunikáció, biztonság, participáció, gyengék iránti elkötelezettség, természetbe ágyazottság, áttekinthetőség és integráció.

Könnyen fölismerhették, hogy egyházi és kommunális helyzetük mennyire nem felel meg a bibliai igényeknek.

Azt is felismerhették, vagy legalábbis érzékenyé váltak annak felismerésére, hogy mind az egyház, mind pedig a város vétkes abban, hogy nem tett eleget Isten parancsainak, hiszen napi teendőink végzése közben gyakran egyáltalán nem gondolunk az Ő akaratára, hanem saját értelmünk kényszerpályáján mozgunk csak.

A Coventry katedrális romjain látható a felirat:
Father forgive - Atyánk, bocsáss meg.

Mégis lehetünk Jézus tanítványai.

Aki Jézus életét egyszer a mostani témánk szempontjából végigtanulmányozta már, az felismerte: az új embertípus már megszületett. Megfeszítették, de nem maradt a halálban. Fel-támadt és visszajön.

Valóban megéri az Ő szellemében, ez új embertípus kép-viseletében egy alkalmas és igazi városért munkálkodni.

Fordította:

Bizik László

Egyház a világban

A nemzet és nemzetköziség gondolata

a protestáns teológiában

- Az Országos Béketanács Tudományos és Kulturális Bizottsága felkérésére elhangzott a "Szülőföld és nagyvilág" kérdéseivel foglalkozó konferencián, 1985. október 11-én -

1.

Corruptio optimi pessima (a legjobb megromlása a legrosszabb) - ezzel a régi latin mondással jellemzi Karl Barth, a XX. század legnagyobb protestáns teológusa azt a megdöbbentő tényt, hogy a nép, a nemzet értékghordozó etikai fogalmai századunkban az abszolút értékévé emelt nacionalizmus és a vér-fajmítosz végzetes téveszméivé torzulhattak, a két világháborúnak, a fasizmus szörnyűségeinek, százmilliók mérhetetlen szenvedésének és halálának lettek a szülőivé.

A XIX. század és még XX. századunk eleje is a nemzet romantikus, felhőtlen szemléletének, túláradó magasztalásának a korszaka volt az irodalomban, a kultúra egészében, de a teológiai gondolkodás területén is. A legújabb teológiai fejlődést ezzel szemben az egyoldalú nacionalista gondolkodásnak, a saját nép és faj abszolúttá emelésének a rendkívül éles kritikája jellemzi. Századunk harmincas éveitől kezdve a protestáns teológia egyik legfontosabb "prófétai szolgálata" a nép- és nemzeti gondolkodás kísértéseinek és tényleges bűneinek széles fronton végbemenő kritikai analízise.

Az alaphangot itt Barth mélyreható kritikája adja meg. Főművének, az Egyházi Dogmatikának¹ - ennek a befejezetlenül is csaknem tízezer lapoldal-terjedelmű óriás műnek - etikai részében szinte a "teológia bűnesetének" tartja századunkban azt a nézetet, hogy a nép, a nemzet ugyanolyan értékű "isteni életrend" (ordo), mint az ember férfi-nő kettőssége vagy a család életrendje. "Itt az egész protestáns teológiatörténet egyik legkülönösebb és legsajnálatosabb eseményére kell gondolnunk. Ez az első és második világháború között Németországban ment végbe. Arra a novum-ra gondolok, mely akkor - különféle változatokban és formákban, de a lényege szerint széles területen

egyértelműen - a nép fogalmát a legfőbb teológiai-etikai fogalmak sorába emelte"². Ezt a végzetes következményekkel járó tévedést elsősorban a "Deutsche Christen" (német keresztyének) DC-teológiája követte el. A hitleri f-si-mu- és - "német keresztyének" mozgalmának a letűnésével azonban - sajnos ez a téveszme nem tűnt el a világból. A "magasabbrendű nép", a "világ uralmára hivatott nép" vagy a "magasabbrendű faj" tragikus téveszméi azóta is jelen vannak modern világunkban, tenyernyi vért, mérhetetlen szenvedést okozva és egy atomháború apokaliptikus rémét idézve föl a népek világában.

Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a modern protestáns teológia cantus firmus-a - Barth óta szinte változatlanul - ez az erőteljes "kritikai őrszolgálat" a nép, a nemzet gondolatának abszolútizálásával szemben. Csak néhány példát említek. Niels Hansen Soe neves dán evangélikus teológus etikai főművében (1942)³ ezzel kezdi "a keresztyén ember és népe" című fejezetet: "...első megállapításunkkal el kell ismernünk: semmi jogunk sincs arra, hogy az emberiség népekre oszlását és a közöttük lévő határokat Isten teremtési (tehát változhatatlan NGy) rendjének lássuk"⁴. Éles támadást intéz a dán hazafiság és nemzeti érzés prófétájának tekintett Grundtvig ellen is⁵. Csak ezek után tér rá a nép, a nemzet iránti pozitív etikai elkötelezettség kérdéseire.

Ugyanezt a kritikai magatartást figyelhetjük meg egyébként a világhírű svájci teológusnál, Emil Brunner-nél⁶, vagy Wolfgang Trillhaas⁷, Helmut Thielicke⁸ neves mai nyugatnémet és Hans-Georg Fritzsche⁹ keletnémet protestáns teológusok idevonatkozó fejtegetéseiben, etikai műveiben. A hitlerizmus, a fasizmus, általában a faj, a nép és a nemzet fogalmaival történt tragikus XX. századbeli visszaélések erős traumája változatlanul érvényesül ezeknél a teológiai gondolkodóknál. "A saját népünk abszolút értékévé emelése, ahogyan ez a nacionalizmus különféle változataiban megtalálható, az egyetlen - bár sokszínű változatban jelentkező - humanum helyére a népiség elemének exkluzív ellentétét helyezi" és ezzel a megosztás démonikus erőit szolgálja - vallja Thielicke teológiai etikája¹⁰.

Mindezt azért hangsúlyozom már a bevezetésben, hogy nyilvánvaló legyen, milyen jelentős feladatnak látjuk ma a teológiai etika területén is a nép, a nemzet, a haza és a társadalom iránti etikai elkötelezettség és konkrét etikai feladatok jelentőségét, de egyfelől kritikai éberséggel a lehetséges visszaélések iránt, másfelől szoros egységben a minden nép, nemzet és emberfaj iránti elkötelezettséggel, a közös emberi feladatokkal. A magyar egyházak mai teológiai iránya, a "diakóniai teológia", a "szolgálat teológiája", is ebben az irányban fáradozik és adhat segítséget, jelentős indításokat a hívő embereknek.

2.

Személyes emberi életem közösségekhez kötődik: azokból ered és azokban realizálódik. Nincs valóságos létezés egymagunkban, csak közösségekben (Sein=Mit-Sein). A legszűkebb emberi közösség a család, a legtágabb az emberiség. Közöttük azonban az emberi közösségek sokféle változata, szűkebb vagy tágabb koncentrikus körei húzódnak. Ezek között a közbeeső közösségek közt az egyik legjellegzetesebb a nép, a nemzet, a haza szociális valósága. Az emberiség: a népek világa. A történelem: népek tengere. Európa: "hazák Európája". A szociális kategóriák között kikerülhetetlenül jelen van és meghatározza személyes életünket, a családuink, hivatásbeli közösségünk mindennapi életét, hogy a nagyvilágban én, mi ennek a magyar népnek, ennek a nemzetnek a tagjai vagyunk, és együtt élünk a magyar hazában. Olyan adottság ez, amelyet nem mi választottunk, de amelyen éppúgy nem is változtathatunk, mint azon, hogy egy meghatározott családhoz tartozunk.

Egy néphez, nemzethez tartozásunk ugyanakkor rendkívül sokoldalú, bonyolult összefüggést jelent. Az anyanyelv összekötő erejét. Kapcsolatunkat a szülőfölddel és az országgal. Történelmi összefüggést népem, nemzetem múltjával, annak eseményeivel, kultúrájával, tradícióival. Szoros belső kapcsolatot a nép, a haza jelenével: mai kultúrájával, szokásaival, erkölcsi értékrendszerével és gazdasági, társadalmi, politikai rendjével.¹¹ "A népem", "a hazám": mi minden van ezekben a szavakban! Az anyanyelv szépsége, gazdagsága. Népdalaink muzsikája. Népünk

vallásos hitének és világnézetének, irodalmának és kultúrájának, történelmi hagyományainak és jelenének állandóan bennünk élő, sokszor tudatos, máskor rejtett, láthatatlan hatása. S ezek közül a lényeges alkotóelemek közül egyik vagy a másik adott esetben hiányozhat is (pl. a közös anyanyelv, a közös történelmi vagy kulturális tradíció, talán még a közös földrajzi hely ténye is), - ennek ellenére a nemzet, a haza erős vonzása megmaradhat mint meghatározó háttére személyes életsorsunknak. A nemzet, a haza az egyik legmélyebben megköttő valóság, mely formálja gondolkodásunkat, érzéseinket és cselekvésünket, szilárd "tartást" adhat életünknek.

Költőink, íróink gyakran használták a haza, a nép, a nemzet fogalmaival kapcsolatban a "szent" jelzőt. Ha ez sokszor formális volt is, mégis utal arra a tényre, hogy ez a három fogalom vallásos és teológiai jelentéssel is rendelkezik. A hívő ember számára hazája, nemzete több pusztá adottságnál, tényyszerűségnél: a teremtő és gondviselő Isten, a Legfőbb, rendelése. "Istentől származó életrend", amelybe nem a véletlen vagy a végzet folytán kerültünk, hanem amelybe hitünk meggyőződése szerint Isten maga helyezte bele személyes életünket.

Ezzel a nép, a nemzet és a haza fogalma fontos teológiai és teológiai-etikai tartalmat kap. Amint Karl Barth írja, egy bizonyos néphez tartozásunk Isten konkrét hely-kijelölése ("Platzanweisung") számunkra ebben a világban. A haza az a hely a nagyvilágban, a nép, a nemzet az a tágabb életkör, amelyben élnem "rendeltetett", amelyben hitemet és szeretetemet gyakorolnom kell Isten iránt és embertársaim között. Amelyben tehát Isten általános akarata konkrét, mindennapi etikai feladatokká válik számomra.

A római világbirodalomban, majd a középkorban élő egyház teológiai gondolkodásában az univerzalizmus, tehát az egész világ és erre az egész világra kiterjedő egyház, gondolata áll az előtérben. A reformációban eredeti, igei forrásaihoz visszatérni törekvő keresztyénség gondolkodása azonban - az univerzális igény mellett - újra felfedezi a saját népünk iránt elkötelező isteni parancs etikai kategóriáját, a felebaráti szeretet konk-

rét etikai jelentését. A "felebarát" görög eredeti szava az újszövetségben a "ho plésion"; ez viszont annyit jelent, mint "a közeli", a közelemben élő ember. Isten igéjének anyanyelvi fordítása és hirdetése, a nemzeti egyházak, a saját népünk jelenének és jövőjének prófétai szolgálata, az egyházak és a nép, a nemzet életének szoros egybefonódása - mindezek jellegzetes vonásai lettek a történelmi reformációnak a XVI. században, az újkor kezdetén, és végigvonulnak a reformáció egyházainak egész történetén, más népek és magyar népünk történelmén. Luther és a többi reformátor ilyen irányú értékelése sokszor megtörtént. Erre most nem kell részletesebben kitérnünk.

3.

Ha az első tézisünk a népi-nemzeti valóság bibliai és teológiai értékelése, akkor ettől elválaszthatatlan a teológiai gondolkodás számára a második fontos tétel: az emberi bűn jelentkezése, az isteni ajándékkal való súlyos visszaélések reális látása ezen a területen. Hitünk szerint Isten a nép, a nemzet sorsközösségét a személyes emberi élet jó és értékes kereként adta. De mivé lett ez a jó és értékes ajándék az ember kezén, a történelemben!

A Bibliában a népekről először a Genézis 10. és 11. fejezetében, tehát a vízözön után népekre oszló emberiség őstörténetében, esik szó. Babel tornya mélyértelmű bibliai története arról beszél, hogyan szakította szét a népek kezdetben együtt, békében élő közösségét az önzés, a hatalmi vágy. Az Ószövetség történetei, elsősorban Izráel népének bibliai története, az emberi bűn, az etikai rossz következményeit a nép, a nemzet életterületén két vonatkozásban írja le, állítja elénk. A népen belül társadalmi csoportok önzésében, egyes emberek hatalmaskodásában, az elnyomók és elnyomottak, a szegények és gazdagok, a védtelenek és a hatalmasok ellentéteiben, a próféták sorsában, küzdelmében a szociális bűnök ellen. A népek világán belül pedig a világuralmi hatalmi törekvésekben, a gyenge, kis népek leigázásában, a véres és kegyetlen háborúk végeláthatatlan történelmi tragédiájában.

A Biblia szerint tehát - és ez érvényesül erőteljesen a modern teológiai gondolkodásban is - a népek világának kettős arculata van. Egyszerre tükröződik rajta Isten jó és gondviselő akaratának a fénye, de az emberi rossz, az önzés, a bűn sötét árnyéka is. A két vonás dialektikus feszültsége állandó témája a teológiának, különösen is a legújabb protestáns teológiai gondolkodásnak.

Soha nem lehetünk eléggé éberek a nép, a nemzet etikai értékeinek megbecsülésével, hálás fölhasználásával párhuzamosan ezeknek az értékeknek a visszájukra fordításával, abszolútizálásukkal, a nacionalista önzés, a sovinizmus, a fajelméletek és az apartheid-gondolkodás veszélyeivel szemben. De ezzel együtt nekem mint teológusnak azt is meg kell vallanom, hogy az Ige kritikája s vele együtt a mai teológia kritikája legalább ugyanolyan erővel fordul a történelmi egyházak súlyos tévedései, konkrét "bűnesetei" ellen, mint a világtörténelem tragikus emberi, közösségi vétkei, a sovinizmus, rasszizmus és fasizmus bűnei ellen. Hányszor hirdették hamis próféták az egyházak nevében a "nemzeti Istent" az egész embervilág kegyelmes és szent Istene helyett! Hányszor próbálták "szentesíteni" a "nép Alkotója", a "nemzet Istene" nevében önző és sovinizta hatalmi törekvéseket! Hányszor áldották meg igazságtalan hódító háborúk fegyvereit és váltak az egyetemes emberszeretet helyett a faji és népi önzés eszközeivé! Mai példa erre a délafrikai fehér egyházak egy részének megbotránkozató magatartása az apartheid teológiai igazolási kísérleteiben.

Szeretném világossá tenni, hogy a teológiai gondolkodás új, említett élesen kritikai vonala éppúgy megítéli a nép, a nemzet isteni ajándékaival való egyházi visszaélés és teológiai torzulások bűneit, mint annak a történelemben jelentkező romlását és torzulásait. Isten ígéje - ezt valljuk az egyházban - elsősorban a saját vétkeinket tárja elénk, és csak a saját bűnbánatunk pozíciójából szólhatunk mások bűneiről, Isten akaratára és a jó, igaz emberség védelmében.

Van azután a nép, a nemzet realitásával való bűnös emberi visszaélésnek, etikai romlásnak egy másik vonulata is az embe-

riség történetében. A sovinizmus, a nemzeti és faji egoizmus ellenkező véglete: a kozmopolitizmus, az önző individualizmus és etikai nihilizmus kísértései. "Ahol a legjobban megy a sorom, ott van a hazám". "Nem az a fontos, hogy a körülöttem élők hogyan élnek; az egyedül fontos számomra az, hogy nekem és a családomnak jól menjen a sorunk, - a többi nem tartozik rám". Míg a nacionalizmus és a sovinizmus elsősorban a közösség kísértése, a kozmopolitizmus és nihilizmus elsősorban individualista kísértés: a haza, a nép, a társadalom iránti elkötelezettség önző megtagadása. Velük szemben ugyanolyan etikai éberségnek van helye a teológiai gondolkodásban is, mint a sovinizmus és a faji gondolkodás mai kísértéseivel szemben. Mert míg a nacionalizmus és a népi-faji felsőbbrendűség téveszméi a népek világát veszélyeztetik elsősorban, az önzően egoista kozmopolitizmus és etika nélküli nihilizmus a nép és a társadalom belső életének bomlasztói, halálos veszélyei.

Ezzel kapcsolatban - Barth álláspontjától eltérően - saját teológiai meggyőződése az, hogy egy bizonyos néphez, nemzethez tartozásunk nem egyszerűen "emberi létünk dinamikus és változható meghatározottsága"¹². Több ennél: "Isten teremtő - gondviselő végzése csak egy népet és hazát adott az embernek, mint ahogyan egy családba születünk bele. Ha a történelem viharai vagy Isten gondviselő végzése (házasságkötés stb.) kivételesen valakit máshová vezetnének is, akkor sem szűnik meg az a mély kapcsolat és etikai feladat, elkötelezettség, amely az embert láthatatlanul hozzáköti hazájához és népének életéhez, boldogulásához"¹³.

4.

Itt érkeztünk el centrális etikai tézisünkhöz. Hadd idézzem legelőször Emil Brunner szavait: "Mindig az a parancsunk (Istentől kapott parancsunk - NGy), hogy hálásan és szolgálva kapcsolódjunk bele a közösség realitásába, és ennek a 'rendnek' a teendőit mint Istentől kapott munkát végezzük el; de a feladatunk az is, hogy az ott jelentkező szeretetlenségekkel szemben protestáljunk és a jobbra törekedjünk"¹⁴.

A nép, a nemzet, a haza mai teológiai látásának a szíve az a megállapítás, hogy a népünkhöz tartozás tény és etikum egyszerre: kritikai éberséget és állandó küzdelmet jelent egyfelől az individualista egoizmus és az etikátlan nihilizmus, másfelől a sovinizmus, az extrém nacionalizmus kísértéseivel szemben; ugyanakkor - pozitív értelemben - állandó belső elkötelezettséget és ennek megfelelő életfolytatást a saját nemzetem és hazám javára. Hadd idézzem itt Bereczky Albert szavait: "A nép, a saját népem, élete az az első számú terület, ahol a keresztyének és az egyház szolgálni tartoznak a legjobbal, ami nekik adatott"¹⁵.

Az egyetemes emberhez, a humánumhoz, ugyanakkor pedig a hozzám közellévőkhöz, a népemhez kötöttség etikai dialektikája nem idegen a Bibliától sem. Gondoljunk az ószövetségi próféták gyötrelmes szolgálatára a saját népük bűnei ellen és Isten előtt igaz útbírásként! Gondoljunk Jézus "nagy parancsolatára", az Isten és minden ember iránti szeretet kettős alapkövetelésére, ugyanakkor Jézus szolgálatára a saját népe iránt, könnyeire Jeruzsálem sorsa fölött! Gondoljunk Pál apostolra, a "népek apostolára", s ugyanakkor a szívében izzó, fájdalmas szeretet: a saját népe iránt (Róm 9, 1-5)!

A hívő embernek nem a valóságos világ emberi rendjéből, a családból, földi hivatásából, társadalmi környezetéből és népe életéből kiszakadva, a világból kivonulva kell gyakorolnia hitét, Isten és emberek iránti szeretetét, hanem éppen ezekben az "élet-rendekben". Ez az értelme a reformáció közismert, akkor nagyon újszerű tanításának, hogy a "perfectio Christiana" (a tökéletes keresztyén élet) nem más, mint hit Istentben és gyakorlati, segítő szeretet a közösség javára a családban, földi hivatásunk munkavégzésében és az állam közösségi életében.

Ez a teológiai vonal folytatódik - új társadalmi helyzetben és hangsúlyokkal, de a lényege szerint az előbb említett biblikus-reformátori teológia vonalát követve - hazai egyházaink "diakóniai teológiájában". Ez a mintegy két évtizede kialakult és azóta dinamikusan tovább épülő teológiai irányvonalunk

először is azt jelenti: amint Jézus sem uralkodni, hanem szolgálni jött erre a világra (Diakonos), az egyház és a hívő ember etikai feladata is az önzetlen szeretet, az aktív segítő szolgálat (diakonia) a különféle emberi közösségekben, a családtól a munkán át a társadalom, a nép és az egész embervilág életéig. Ennek a "diakóniai teológiának" az egyik sarkalatos tétele az, hogy a hívő ember Isten-hitének, Krisztus-hitének élete minden pillanatában önzetlen, aktív és segítő cselekedeteké kell átformálódnia. Ahogyan Luther mondotta: a hit nem is kérdezi, kell-e a jót cselekedni; mielőtt kérdezné, már meg is tette és szüntelenül a jó cselekvésével van elfoglalva¹⁶. "Az egyház életformája: a diakónia" (Káldy Zoltán)¹⁷.

Ez közelebbről azt is jelenti, hogy a történelemben élő egyházak és hívő emberek nemzetük, hazájuk iránti etikai elkötelezettségének sokoldalú, gyakorlatias, gazdag és dinamikus szeretetté kell válnia. Nem maradhat meg a puszta érzéseknél. Nem állhat meg a szavaknál sem. Tevékeny, cselekvő hazaszere-tetté kell válnia. Aktív részvétellé népünk, hazánk, szocialista társadalmunk küzdelmében népünk anyagi boldogulásáért, gazdasági és társadalmi fejlődéséért. Aktív résztvállalássá anyanyelvünk, kultúránk, értékes történelmi hagyományaink és kulturális örökségünk, mai szellemi-erkölcsi értékeink megőrzésében és gazdagításában. A népünk és hazánk iránti igazi szeretetben a nemzet anyagi, szellemi és lelki-erkölcsi értékeinek az őrzése és gazdagítása elválaszthatatlanul összetartoznak.

A népünk, nemzetünk jelenéhez és jövő sorsához való legbelső hitbéli-etikai hozzákötöttségnek a teológiai gondolkodás számára két fontos, belső korrektívuma van. Az egyik, amelyről előbb már szóltunk, a minden embert, minden népet, minden emberfajt átfogó, egyetemes emberszeretet jézusi "nagy parancsolata". A népem, hazám iránti mély belső szeretet és etikai elkötelezettség sohasem kerülhet szembe a más népek, más emberfajok, minden ember iránti önzetlen és segítő szeretet követelményeivel.

A másik ilyen "belső korlát" a hívő ember számára földi életünk "eszhatológikus látása". A Biblia jellegzetes módon

két részében nem szól a népekről, az embervilág népekre oszlásáról. Az Őskezdetnél, az ember teremtés-történetében. És a végső cél próféciájában, a transzcendens Isten Országa leírásában. Ez azt jelenti a teológia számára, hogy a nemek, a család, a népek közötti korlátok nem "végső valóságok", hanem idői-történeti meghatározottságaink. Ehhez a földi élet-hez ugyan lényegesen hozzátartoznak. De sohasem válhatnak abszolút értékekké: a teljes emberi életben ezek az elválasztó határvonalak megszűnnek életünk végső meghatározói lenni. Így kell értenünk Pál apostol ismert igéjét: "Krisztusban nincs többé sem zsidó, sem görög; nincs sem szolga, sem szabad, nincs sem férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban" (Gal 3, 28). Mindkét "korlát" - a szeretet egyetemes etikai parancsa is, az elválasztó földi különbségek megszűnésének eszhatológikus ígérete is - "igei korrektívum". Védőkörlát földi-történelmi-emberi különbségeink abszolúttá tételével és ennek végzetes következményeivel szemben.

5.

Végezetül és összefoglalásként: milyen konkrét mai feladatokat jelent egyházaink és a hívő emberek számára az, amit az előzőkben - az idő rövidege miatt töredékes és kiegészítésre szoruló formában - elmondhatunk?

- /1/ Jelenti először is az egyházak számára az igehirdetés és az egyházi tanítás sokágú kötelezettségét, hogy megszólaltassa a reá bízottak között mai teológiánk teljes üzenetét, mondanivalóját Isten akaratáról, mellyel személyes életünket népünk életközösségébe helyezte.
- /2/ Jelenti - együtt a mai protestáns teológia fő vonalával - az emberi bűn, az etikai rossz különféle megnyilvánulásaival szemben a kritikai éberséget ezen a területen: etikai küzdelmet egyfelől az önző nacionalizmus, a sovinizmus, a nemzeti gőg és a faji diszkrimináció minden fajtája ellen; másfelől a nép, a nemzet sorsával nem törődő individualista, nihilista és kozmopolita egoizmus minden megjelenési formájával szemben.

- /3/ Jelenti - hazai diakóniai teológiánk irányvonalán haladva - a belső etikai elkötelezettséget népünk, társadalmunk, hazánk sorsa iránt; a konkrét, állandó és cselekvő részvételt; anyagi, szellemi és erkölcsi-lelki értékeinek, az értékmegőrző és értékteremtő szeretet mindig új feladatainak vállalását népünk és hazánk életében.
- /4/ Jelenti végül a dialógus és a közös cselekvés készségét hívók és világnézeti alapon állók között egész népünk közösségében. Azt, hogy más kiindulópontok és etikai értékrendszerek alapjain állva is tudnak együtt fáradozni azonos vagy hasonló etikai célokért. Anélkül, hogy hitbéli és világnézeti alapmeggyőződéseink mélyreható különbségeit elmosni vagy jelentéktelenníteni akarnánk, tudjuk együtt vallani, hogy a közös etikai jó, a humánus közös értékei, a család, a munka, a társadalom, a nép és az embervilág javának szolgálata mélyrehatóan összekötnek bennünket. Hadd idézzem itt David Livingstone-t, aki a rabszolgaság elleni közös emberi küzdelemről mondta és a sírkövére is rávésette ezeket a szavakat: "Az Ég gazdag áldása szálljon alá mindazokra, amerikaiakra, angolokra vagy törökökre, akik segítenek abban, hogy a világnak ez a nyílt sebe meggyógyuljon"¹⁷.

Embervilágunk és népünk életének a legtöbb problémájában szükség van erre a különböző világnézeti vagy hitbéli alapokon nyugvó, de a közös szolgálatban összetalálkozó etikai együttműködésre. Ahol a népek, emberfajok és embermilliók vállalni tudják ezt a közös szolgálatot a jóért és a közös küzdelmet az erkölcsi rossz, a bűn, a szenvedés és halál ellen, oda alászáll meggyőződéssel "az Ég gazdag áldása". És ott a közös erkölcsi felelősségből és áldozatokból reménység születik. Reménység társadalmunk, népünk élete és az emberiség jövője számára.

Luthert, a reformátort, megkérdezték egyszer a régi hagyomány szerint: mit tenne, ha biztosan tudná, hogy holnap elérkezik a világ utolsó napja. A reformátor ezt válaszolta:

"Akkor ma még egy almafa-csemetét ültetnék!" Bárcsak a reménység ilyen aktivitása jellemezné a világnézeti alapon állók és a hívők mindennapi életét, nagy és közös emberi felelősségünket népünkért, formálódó új társadalmunkért, földi hazánkért! És ez a mélységes, közös felelősség indítaná az egyházakat és a hívő embereket is arra, hogy szolgáljanak a legjobbal, ami nekik adott, magyar népünk életében!

+++

JEGYZETEK

1. Barth, Karl: Kirchliche Dogmatik. I,1-IV,4(13 kötet).
Zürich, 1932-1967.
2. Barth i.m. III(4.kötet/1951/345.lap/v.ö.320-366.lpk.)
3. Soe, Niels-Hansen: Christliche Ethik. 3.kiad.München,1949.
4. Soe i.m. 310.lp.
5. Ugyanott 311.lp.
6. Brunner, Emil: Das Gebot und die Ordnungen (Zürich,1932)
4.kiad.1939.V.ö.321-322.lpk.
7. Trillhaas, Wolfgang: Ethik. 3.kiad. Berlin,1970.
Lásd kül. 347kk lpk.
8. Thielicke, Helmut: Theologische Ethik 1-4.kötet.
Tübingen, 1951-1964.V.ö.kül.107-127.lpk.
9. Fritzsche, Hans-Georg: Evangelische Ethik. NDK-Berlin,
1961.v.ö.286kk lpk.
10. Thielicke i.m. III. kötet, 123.lp.
11. Nagy Gyula: Egyház a mai világban (Teológiai szociáletika)
Budapest, 1967 (400.lap), kül. 58kk lpk.
12. Barth i.m. III/4.kötet, 341kk lpk.
13. Nagy i.m. 62.lp.
14. Brunner i.m. 322-323.lpk.
15. Bereczky Albert: Az egyház prófétai szolgálata.
(Teológiai disszertáció).Idézi:Lelkipásztor.1952.167.lp.
16. Luther a Római levél magyarázata előszavában.
17. Káldy Zoltán: Új úton. Budapest,1970.147-158.lpk.
Továbbá: Nagy Gyula i.m. 174-189.lpk.
18. Idézi Soe i.m. 507.lp.

Örömhír gyermekeknek

1986. évi munkaterv I. rész

- I. Az egyházban és a világban élünk
 1. Látjuk a templomot, templomba megyünk
 2. Örömmel veszünk részt az istentiszteleten
 3. Az egyházhoz tartozunk, meg vagyunk kereszttelve
 4. A mi világunk Isten világa
- II. Közösségben élünk a mellettünk élőkkel:
 5. A családban
 6. Bizalom és szeretet közösségében a barátainkkal
 7. Közösségben a szomszédokkal
 8. Egy nép közösségében
 9. Mint magyar gyermekek a népek közösségében
- III. Az Isten által teremtett világ javunkat szolgálja
 10. A technika világában élünk
 11. A természet világához tartozunk
- IV. Mi Isten terve a világgal?
 12. Istent űrnak és teremőnek valljuk
 13. Isten munkatársai és sáfárai vagyunk
 14. Isten a tőle eltávolodott világot sem hagyja magára
 15. Isten fenntartja és kormányozza a világot
- V. Isten üdvözíti a világot
 16. Jézus Krisztus örökéletre hív
 17. Jézus döntésre szólít fel
 18. Jézus megtérésre hív
 19. Jézus új igazságra hív
 20. Jézus szeretetre hív
 21. Jézus megtart - bünt és betegséget hordozót
 22. Jézus megtart - az ínségben
 23. Jézus megtart a halálban
 24. Jézus szenved értünk
- VI. Kicsoda Jézus?
 25. Jézus valóságos ember
 26. Jézus - felelet az emberi várakozásokra
 27. Jézus a feltámadott és élő űr
 28. Jézus a megalázott és felmagasztaltatott
 29. Jézus az engesztelés a világ bűneiért
 30. Jézus irgalmas és megmentő
 31. Jézus az ítélő űr
- VII. Az egyház feladata
 32. űra kötelezi az egyházat a világban való szolgálatra
 33. űra kötelezi az egyházat hitének megvallására
 34. űra kötelezi az egyházat a szeretet megélésére
 35. Gyülekezetet hív létre
 36. Megajándékoz a gyülekezet közösségével
 37. Megtartja és növeli a gyülekezetet
 38. Isten elhozza majd örök országát

1. Templomba megyünk

1. Lk 2, 41-52

Főlolvasok nektek egy szép bibliai történetet. Figyeljetek nagyon. Nem azt fogom kérdezni utána, hogy mondjátok el pontról-pontra, hanem hogy miről szól. Egy, vagy két szóban. (Itt főlolvassuk az igét) Miről szólt? Hogy lehet a tárgyat megfogalmazni? Jézus először megy a jeruzsálemi templomba. A templomba járásról. A templomról. A régi Izráelben nagyon szerettek templomba menni. Minden faluban és városban volt zsinagóga, de mindenki kötelességének érezte, hogy legalább évente egyszer elmenjen a nagy jeruzsálemi templomba is az ország bármely helyéről. Mielőtt a templomról és a templomba járásról tovább beszélgetnénk, ki tud mondani olyan bibliai történetet vagy igehelyet, ahol szó van a templomról?...

2. Milyen egy templom?

(Különböző képeket, fényképeket mutatunk.) Hogy néz ki a templom? Tornya van, harangokkal. Nagy épület és szép, ünnepélyes a külseje. Külsőre hogyan tudjuk megkülönböztetni más nagyobb épületektől? És ha nincs tornya? Különböző régi építészeti stílusok jegyei fölismerhetővé teszik. De ha modern templom? Kereszt, csillag vagy más keresztyén szimbólum mutatja, hogy ez Isten háza.

Belülről mi jellemző a templomra? Szemben az oltár, rajta vagy fölötte kereszt, szószék, padok. Belülről már sokkal jobban fölismerhető.

3. Mi teszi igazán templommá?

Ez nem külsőségektől függ. Ha nem hangzik ott Isten igéje, ugyanolyan épület, mint a többi. Ézsaiás idejében ellenség közeledett Jeruzsálem felé. Az Úr azt mondta népének, hogy velük lesz szent hegyén, ne féljenek az ellenségtől. Hiszen az ő temploma van itt, megoltalmazza. Később, Jeremiás idejében a nép súlyos bűnökbe keveredett, de nem félt az ellenségtől, mert az Ézsaiásnak adott ígéretet magukra is vonatkoztatták. Ezért szólt Jeremiás, hogy vigyázzanak. Isten elhagyja azt a templomot, amelyet az emberek latrok barlangjává tettek. Lk 20, 45-48; Ézs 56, 7; Jer 7, 11.

Ha nem figyelünk Istenre, hiába a templom. Mi teszi igazán templommá a templomot? Ha az ő nevében vagyunk együtt. Az Úr Jézus azt ígérte: "Ahol ketten, vagy hárman együtt vannak az én nevemben, ott vagyok közöttük." Mt 18, 20. A legegyszerűbb kis szoba is templommá lesz, ha ott az ige körül jönnek össze a hívők.

4. Mi a templom rendeltetése?

Amikor templomba megyünk, valami más helyre jutunk, mint máskor. Kifejezi ezt a templom csendje, nyugalma és békessége. Kifejezi, hogy érkezéskor meghajtjuk a fejünket és imádkozunk. Távozáskor szintén. Miért imádkozunk?

A templom az a hely, ahol Isten szól hozzánk és mi beszélhetünk vele. A vele való találkozás helye. Mindenütt lehet, de ez azért van. Ha templomba megyek, bízhatom abban, hogy találkozom vele. - A templomban Isten igéjének fényébe kerül egész életünk. Mintegy mérték alá, amelynek alapján eldönthetjük, hogy kik is vagyunk, hol is állunk. Bűnbocsánatot, megújulást, útmutatást és új erőt kaphatunk. Ha valamit ezekből megtapasztaltál, bizonyára te is szívesen mész a templomba.

Mégis, látjátok, ha teljesen más hely is a templom, de köze van az élethez. Mindaz, amit ott kapunk, segít, hogy szentül, boldogan és becsületesen éljük életünket. Isten dicsőségére és az emberek segítésére.

Szereted-e a templomodat? Mennyire? Én meg tudom állapítani. Tudod honnan? Hogy jársz-e, milyen gyakran jársz oda. A felnőtteknél ezenkívül miből látni, hogy szeretik-e templomukat? Abból, hogy gondozzák, takarítják-e, s hogy ha szükséges, renoválják. Vagy éppen építenek egy újat. Hogy szereted-e igazán a templomodat, az kiderül abból, hogy jársz-e oda, és kisugárzik-e Krisztus békessége és boldogsága onnan - amire ennek a világnak oly nagy szüksége van.

5. A Szentlélek temploma

Még egy különös templomról is beszél Isten igéje: az emberről. Rólad és rólam. "Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szentlélek temploma, amelyet Istentől nyertetek, és nem a magatokéi vagytok? Mert áron vétettetek meg. Dicsőítsétek azért Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi." 1 Kor 6, 19-20. Ahogy a templom épülete Őneki van szentelve és ott áldást kapnak az emberek, úgy azt akarja, hogy bennünk is ott lakozhasson, a szívünkben. A test rendeltetése, hogy a Szentlélek Isten lakóhelye legyen. Áron vett meg a Sátánnak és a bűnnek a hatalmából: a Golgotán életét adta bűneimért, de a tiedért is. Hogy tested a Lélek temploma lehessen. S így boldog lehess, és sugározhasd az Ő szeretetét.

Van, aki azt gondolja, hogy van olyan bűn, amiről nem beszél az ige. Például a dohányzásról, hisz azt még ki sem találták akkor. De mi hisszük, hogy életünk minden kérdésére ott a válasz a Bibliában. Az előbbire is: Mivel testem a Szentlélek temploma, nem bánhatok vele akárhogyan. Nem tehetem tönkre szándékosan. Az is bűn, ha testemnek ártok, életemet tönkreteszem. Hiszen lelkem mellett testemért is drága váltságot fizetett az Úr Jézus Krisztus. - Hogy aki társaim közül nem jár templomba, az is láthassa az én éle-

temen és a te életeden keresztül Isten mentő szeretetét.

Aranymondás: 1 Kor 6, 19-20

2. Örömmel veszek részt az istentiszteleten

1. Lk 4, 14-21

Olvassuk föl versenként ezt a bibliai történetet. - Most hadd kérdezzem meg, hogy mi folyik itt, mi van a közép-pontjában. Egy istentisztelet. Az Úr Jézus hirdeti az ígét. És kiről van szó? Jézusról. Ma az istentiszteletről beszélünk. Jézus és az istentisztelet összetartozik. Gondolysz-e arra, amikor templomba indulsz, amikor belépsz az ajtaján, amikor a helyedre ülsz, hogy az Úr színe elé jöttél? Miért más itt a viselkedésed? Mert így illik? Mert a többiektől ezt látod? Vagy azért, mert tudod, hogy a legnagyobb Király színe előtt állsz? Milyen nagy csoda. Megengedi legkisebb szolgálóinak is, hogy hozzá jöjjenek, vele találkozassanak. Sőt egyenesen akarja is. Hogy volt az, amikor egyszer kisgyermekeket vittek Jézushoz, hogy kezét rájuk tegye és megáldja őket?... Akkor fogsz boldogan jönni Isten házába, ha tudod, hogy a szerető Istenhez jössz és Jézus Krisztus vár téged.

2. Második otthonom

A gyülekezet. Van, akinek első otthona sincs. Becsüljük meg, hogy nekünk van. Van, akinek második otthona a tanulószoba. Van, akié az utca. Van, aki jobban szeret másoknál lenni, mint otthon. Csak akkor tudod igazán megérteni, hogy mi az otthon, ha neked is van. Mert nagy a különbség lakás és otthon között. Mi? Aki nem látott gyermekkorában otthont, és nem tapasztalta meg annak melegét, az maga is nehezen fog tudni otthont teremteni, ha majd felnő. De ha a gyülekezet a második otthona, abból sokmindent alkalmazhat a saját családjára. Fordítva is igaz: a család melegségét, közösségét, szeretetét kell belevinni a gyülekezet életébe, annak legközpontibb alkalmára, az istentiszteletre is. Így fogod jól érezni magad az egyházban. Ne várd, hogy valami nagyon jó legyen, hanem tegyél érte. S akkor sokak lelki otthonává lehet, ahol boldogságot találnak.

3. Középpontban: Jézus Krisztus

Az istentisztelet középpontjában Jézus áll. Itt egyedül, hogy aztán magammal vigyem hétköznapjaimba, és azoknak is Őra lehessen. Az én számomra. Tőle kapok bocsánatot, hogy én is meg tudjak bocsátani az ellenem vétkezőknek. Az Ő szeretetét élem át, hogy majd én is szeretni tudjam a másik embert. Még ha nem is tűnik szeretetreméltónak. De Jézus szemében a bűnös ember, te és én sem voltunk szeretetre méltók. Ez a bűneink ellenére való szeretet: a kegyelem. Megáld Isten, hogy az Ő erejével megállhassak az életben.

Megtisztít bűneimtől, hogy az ő szentségét képviseljem a világban.

Az istentiszteleten ott van Jézus. Ott van az igében, a szentségekben, a szimbolikus tárgyakban, a jelképes cselekedetekben, az igehirdetésben, énekekben, imádságban, közösségben. Melyikben hogyan?... Figyelj ezekre és akkor nagyon boldog leszel az istentiszteleten és vágyódní fogsz a következő alkalomra.

4. Szenteld meg az ünnepnapot!

Mit jelent ez a parancsolat? Hogy a vasárnap legyen másmilyen, mint a többi. Miben? Csak abban, hogy pihenek? Erre is szükség van. De ez csak az egyik oldal. Megmondja, hogy mit ne tegyék. De mondja az Úr azt is, hogy mit tegyék: járjak el a gyülekezetbe, hallgassam az Úr igéjét és dicsőítsem Őt. Hozzá tartozik-e az ünnepnap megszenteléséhez a hétköznapi istentiszteleten vagy bibliaórán való részvétel? Igen. Mert az ünnep az, amikor Isten szólni akar hozzánk, amikor ennek az alkalma van. Megállít hétköznapi rohanásunkban, hogy egy kicsit fölfelé is nézzünk. Én annak idején a Deák-téri gyermekbibliakörre jártam. Egyszer - ahogy mentünk édesapámmal, megállított bennünket és egy érdekes díszítésre hívta föl a figyelmünket az egyik emeletes ház homlokzatán: a sok kis angyal egyikének szemüveget kerekített oda a jókedvű kőfaragó. Hányszor mentünk el arra és nem vettük észre. Mert csak azt néztük, ami éppen előttünk van. - Test és lélek összetartozik. Hogy ne legyek "féloldalas", mindkettővel kell törődni.

Miért van tehát a vasárnap? Mert a legtöbb embernek "mankóra" van szüksége. Ha nem lenne egy kifejezetten erre rendelt nap, soha el nem jutna Isten házába. A vasárnap figyelmeztet. A vasárnap kötelez. Minek a napja ez? Az Úr Jézus föltámadásáé. Az első tanítványok is rendszeresen ekkor jöttek össze. Mert élő Urunk van, akihez bizalommal fordulhatunk.

5. Kinek van szüksége rá?

Néha talán azt gondoljuk Isten parancsolatait hallgatva, hogy milyen nehéz nekünk, mert Isten korlátozza az életünket, megszabja, hogy mit tegyünk és magát imádatja. Így van? Miért van a törvény? Megmutatja, mi a helyes, óv a gonosztól és Krisztushoz vezet. - A korlátot át lehet lépni, de akkor bajba jutunk. Isten sem kényszerít, hogy órára hallgassunk. Segíteni akarja életünket igéjével, tanácsaival, világosságával. Atyánk, ezért törődik velünk. Ő tisztában lát. Mindent lát. Milyen jó, hogy igéjéből én is megtudhatom, mi az igazán helyes. Vele jól dönthetek mindenben. Akkor voltam ott helyesen az istentiszteleten, ha ott segítséget kaptam arra, hogy új szívet nyerjek és ezzel az új szívvel tudjak szolgálni a hétköznapiakon. A vasárnapból, az Úrral való közösségből erő árad a hétköznapiakra,

az egész életünkre. Ha megszenteljük az ünnepet. Az istentisztelet a feltölthezés helye. Az akkumulátort időről-időre föl kell tölteni, hogy ki ne merüljön. Nekünk is rendszeresen meg kell nyitni szívünket az Úr üzenete, áldása előtt, hogy ki ne merüljünk. Szó szerint is. Hogy tudjuk továbbadni, amit Jézustól kaptunk.

Ha érzed, hogy ott "feltölthezhetsz", akkor biztosan örömmel fogsz jönni az istentiszteletekre.

Aranymondás: Jak 1, 22

3. Meg vagyunk keresztelve - az egyházhoz tartozunk

1. Mt 28, 16-20

Tudjátok, mi a végrendelet? Nagyon fontos dolog. Valakinek a végakarata halála előtt. Ezt nagyon tiszteltben szokták tartani. Ma is leírják, vagy tanúk előtt hangzik el, és azok aláírják. A végrendeletben rendelkezik az ember arról, hogy kire hagyja személyes tulajdonait. Igénkben az Úr Jézus utolsó szavairól van szó, mielőtt fölment a mennybe. Már egyszer végrendelkezett. Mikor? Halála előtt, nagycsütörtökön. Az úrvacsorát hagyta ránk, s vele bűnbocsánatot és békeséget. Ő föltámadt és élő Úr, föltámadásával megmutatta, hogy valóban új életet kap és örök élet vár arra, aki az övé lesz. - S most mint élő megy el közülük, hogy Lelkét küldje vigasztalólul, aki által mindenki ott lakozhat.

A földi Krisztus utolsó szavait hallottuk most. Neki nincs vagyona, sőt semmije sincs e földön. Szegény istállóban született. Életében szertejárt, az evangéliumot hirdetve és gyógyítva. De fejét nem volt hova lehajtania. Lk 9, 58. Mégis ő a leggazdagabb ember a világon. Gazdag lévén szegénnyé lett értünk, hogy mi az ő szegénysége által megdagadjunk. 2 Kor 8, 9. A legnagyobbat, az életét adta értünk váltságul. S most övé minden hatalom. Aki hisz benne, azt megmentheti és üdvözítheti.

Mit rendelt el itt az Úr Jézus? A keresztséget és az ige hirdetését. A kettő összetartozik. S mit ígért övéinek? Íme, én veletek vagyok minden napon, a világ végezetéig.

2. Jézushoz tartozom

Istenhez tartozunk. Tudjuk, hogy nélküle elvesztünk. Ha nem tisztít meg bűneinktől. Ő értem jött e földre, s ha ezt értem, őhöz akarok tartozni. Ezért vesszük magunkra a keresztség jegyét. Ezért járunk gyermekkorre, istentiszteletre. Ezért olvassuk és tanuljuk szorgosan Isten ígését. Hisz a keresztség kötelez: hogy teljesen az övé legyen egész életem. A víz jelkép: ahogy az elborít, meg kell hálnia az embernek, hogy új élet jöjjön elő; s ahogy a víz tisztít, úgy kell nekem kitenni magamat az Úr Jézus ígéje hatásának, hogy megtisztíthassa szívemet ítélő és bűnbocsátó szavával. Jézus elkötelezettjei vagyunk. Ő kegyelme jelét adta, mi elfogadtuk. Valóban övé-e, vagy övé_

lesz-e egész életünk? Szeret az Isten. Ennek kézzelfogható jele a keresztség. Hogy még inkább érzékeljem, megértsem, átéljem. Ahogy a szülő azt mondja gyermekének, hogy szeretlek, és megpusztilja. Anélkül is szereti, de mégis sokat jelent ez is. Jézusért szeret az Isten. Hozzá tartozom.

3. És ha elfordulok?

De mi van azokkal, akik meg vannak keresztelve, de egy idő múlva elfordulnak Istentől és nem követik őt? Kitörölhetetlen az életükből az, hogy Isten megszólította őket is az ő szeretetével és elhívta őket a vele való közösségre. Egy üdülői lepedőből ki lehet vágni a pecsétet. El lehet lopni. De akkor az nincs a helyén, sőt hiányos is. Ha pedig benne hagyják a pecsétet, az emlékezteti őket arra, hogy honnan származik. Ne "lopd el" életedet Jézustól! Bármerre is jársz, hiányos lesz így az életed. Nem lehetsz igazán boldog. Az elveszett bárány, pénz és fiú (Lk 15) is csak akkor lett boldog, amikor visszakerült a helyére: pásztorához, gazdájához, Atyjához. Az a vágy a boldogságra, szeretetre, megértésre azért van bennünk, hogy Jézust keressük. Mi mégis néha azt hisszük, hogy más is boldoggá tehet. Ezt súgja a Sátán.

Menj Jézushoz, vagy menj vissza őhozzá. Akkor valóban megkapod azt, ami boldoggá tesz. S akkor megtudod, hogy valóban a helyeden vagy. A keresztség beteljesedése a Megváltó megtalálása, a benne való élő hit.

4. Az Egyházhoz tartozunk

S ha nekem is, a másik embernek is Atyja az Isten, akkor: testvérek vagyunk! Mit mond erről Jézus? Mk 3, 31-35. Milyen jó az egyházhoz tartozni. Miért? Nem vagyok egyedül. Együtt járhatok azokkal, akik hisznek, ugyanazon az úton vannak. Bízhatom bennük. Segíthetünk egymásnak. Öröm igazán az egyházhoz tartozni. Odamehetek a Krisztusban hívők közösségébe, hogy választ találjak kérdéseimre és igazán lássam a helyemet Isten országában és a mostani világban is.

A keresztség figyelmeztet, mint letörölhetetlen jel, pecsét: a helyeden vagy-e, az igazi helyeden maradtál-e!

Aranymondás: 1 Pt 3, 21.

Széll Bulcsú

Megjegyzés a témához: A mai gyermekek többségének nincs közvetlen tapasztalata a körülöttünk lévő világról. Nagy részük a növényeket, virágokat, állatokat csak a piacok árukínálatából, a tankönyveiből vagy a TV ismeretterjesztő műsorairól ismeri. A városban élőknek kevés a közvetlen találkozásuk a természettel. Falun a szülők fáradságos fizikai munkájának ismerete veszi el a figyelmet a természet szépségeiről és gazdagságáról. A zsoltárokból gyakran találkozunk a teremtő Isten dicséretével. Ennek a tanításnak az lenne a célja, hogy újra megtanuljunk "rácsozálni" Isten teremtő hatalmára, teremtett világának szépségére, sokszínűségére és rendjére.

Bevezetés: Olyan éneket válasszunk, amely Isten teremtő hatalmát dicséri. Választás a helyi ismeretek szerint (64., 489., 566. vagy más ének). Beszélgessünk el a gyermekekkel arról, hogy ezek az énekek - különböző formában - a teremtő Istent dicsérik. Valamit észrevesznek, amiről mi gyakran megfélekedzünk: milyen csodálatosan gazdag Isten teremtett világa, amiben élünk.

a./ Valóban ilyen sokszínűen gazdag ez a világ?

Egy játékkal érzékeltethetjük ezt a gyermekekkel. Több csoportra osztjuk őket. Minden csoport kap egy kartont, amire előzőleg hat képet ragasztunk (hat gyümölcs, fa, virág, háziállat, vadvirág, stb. képét). A kartonokat betűvel, a képeket számmal jelöljük meg. A csoportoknak az lesz a feladatuk, hogy a betűt, a számot, s hogy mit ábrázol a kép, minél gyorsabban feljegyezzék. Ha úgy gondolja egy csoport, hogy mind a hat kép megfejtésével kész, ezt "kész!" kiáltással jelzi, és akkor a kartonokat tovább kell adni (lehetőleg egy irányba, hogy kétszer ne kerüljön ugyanaz a karton egy csoportba). Miután a képeket mindenki megnézte és véleményét leírta, össze lehet hasonlítani az eredményt. Kinek van több jó megoldása? Minden helyes megoldás egy pont. Tetszés szerint jutalmazható.

Lehetséges összeállítások:

A Gyümölcsök: körte, alma, szilva, birs, ribizli, egres

B Zöldségek: karalábé, sárgarépa, karfiol, paradicsom, zöldbab, retek

C Háziállatok: nyúl, kakas, ló, macska, kacsa, disznó

D Mezei virágok: hűvirág, ibolya, kamilla, pipacs, búzavirág, gyermekláncfű

Azok az élőlények és növények, melyeket itt összegyűjtöttünk, csak kicsiny részét jelentik annak a gazdagságnak, sokféleségnek, amivel Isten megajándékozott minket a világban. Minél többet megismerünk belőle, annál jobban csodáljuk és dicsérik az Istent, Aki mindezt megalkotta.

b./ Ebben a világban nemcsak csodálatos gazdagság, hanem rend is van. Madách Az ember tragédiájában egy pontos géphez hasonlítja a teremtett világot. "Év-millióig

eljár tengelyén, Míg egy kerékfogát újítni kell". Milyen bosszúsak lesztek, mikor a kapott játék hamar elromlik, vagy szüleitek bosszankodnak egy-egy drágán vett gép, rádió, TV idő előtti meghibásodásán.

A világban rend van: évszakok váltják egymást, a nap-palt éjszaka követi, a gabonaszem elhal a földben, de belőle új növény sarjad, az állatvilágban is mindennek megvan a maga helye.

A mai tudomány sok mindent felfedezett már a világmindenség titkaiból. De mennyit nem ismerünk még! Minél többet megismerünk, annál jobban csodálhatjuk azt a rendet, melyen keresztül Isten fenntartja ezt a világot.

c./ Amit Isten teremtett, azt az ember kezébe adta. Honnan tudjuk ezt: a Bibliából. (1 Móz 1, 28; 2, 15) Hogyan tudja az ember kezében tartani a világot? A világ nagy. Nem tudjuk azt a kezünkbe fogni. (Legfeljebb egy kis részét. Pl.: egy virágot. Minden kis virág egy kis világ a kezünkben.)

Biztosan láttátok már a földünket, ahogy azt az űrhajósok lefényképezték. Olyan, mint egy nagy kék labda. Ahol lakunk, csak egy jelentéktelen pont. Nem látszik az ilyen felvételeken. Hiszen nagy a Föld. A világmindenség még ennél is sokkal nagyobb. Ehhez képest csak egy porszem a Földünk.

A virág még kisebb. Ezt a virágot vázába tehetjük, vigyázhatunk rá, de szét is téphetjük, eldobhatjuk.

Valami hasonlót tehetünk mi emberek a Földünkkel is. Minél többet tudunk meg róla, annál inkább a "kezünkben tartjuk". Ma ezt jobban érezzük, mint régen. A víz erejét erőművek segítségével fel tudja használni az ember. Szakszerű műveléssel, öntözéssel meg tudja sokszorozni a termőföld erejét. Műholdakkal a Föld eddig nem ismert titkait fedezi fel és állítja a szolgálatába. Isten maga akarta ezt így! "Hódítsátok meg a földet" - olvassuk a Biblia első lapjain Isten parancsát. Ebben a munkában Isten mindenkinek adott feladatot (Milyen feladata lehet egy gyermeknek?)

Megtörténhet azonban az is, mint a virággal. Ha nem vigyázunk a világra, tönkretelhetjük, sőt el is pusztíthatjuk. Gondoltatok rá, hogy minden szemeteléssel ennek a szép világnak, amit Isten nekünk adott, egy kis darabját tesszük tönkre? Hallottatok róla, hogy helytelen gazdálkodással országnyi területeket lehet semmit sem termő sivataggá változtatni? Hogy egyre kevesebb Földünkön az egészséges víz? Hogy élőlények tömegei pusztulnak el a tengerekben?

Nem lehet elég korán elkezdni vigyázni a világra, amit Isten a kezünkbe adott. Isten iránti hálánkat és szeretetünket azzal fejezhetjük ki, hogy óvjuk és védjük ezt a világot, amiben élünk. (Pl.: ha nem szemetelünk, ha nem törjük a fákat, bokrokat, védjük a madarakat, stb., ezzel is a teremtett világ rendjét óvjuk).

Valaki azt mondta: "Nekünk (t.i. Isten gyermekeinek), akik Istennek templomokat építettünk, Istentől kapott feladatunk, hogy Isten legnagyobb templomára, a természet vilá-gára gondunk legyen."

Így tudjuk nemcsak mi, hanem az utánunk következő nemzedékek is hálásan élvezni Isten teremtett világának szépségét és javait.

Aranymondásként megtanulhatjuk a már említett zsoltár-verset: Zsolt 104, 24.

5. KÖZÖSSÉGBEN ÉLÜNK A MELLETTÜNK ÉLŐKKEL: A CSALÁDBAN

2 Máz 20, 12

Megjegyzés a témához: Amikor a családról beszélünk, számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy a gyermekeknek csak kis része él teljes és harmonikus családi légkörben. Sok a csonka család, nagyok a generációs feszültségek. Ugyanakkor a gyermekek a felnőtteknél is jobban érzik a családi otthon hiányát és szenvednek tőle.

A tanítás célja: becsüljék meg szüleiket, az otthon biztonságát sugárzó légkörét. Keressék: mit tehetnének annak érdekében, hogy családjuk igazi közösség legyen.

Bevezetés: Rajzolja le mindenki: kik tartoznak az ő családjába? Hány tagja van a családotoknak? Kiket soroltok a család tagjai közé? Kiknek vannak testvérei? Kinek nincs? Ki vette bele a családba a nagyszüleit, vagy valaki mást? Próbáljuk megfogalmazni: kik a "család"? Szülők - gyermekek? Akik legközelebb állnak hozzánk? Akikkel együttlakunk?

a./ A család az a hely, ahol gondoskodnak rólunk (gyermekekről). Biztosan láttatok már újszülöttet. Milyen tehetetlen egy ilyen kicsi baba! Etetni, pelenkázni, öltöztetni kell! Egyedül szinte semmit sem tud csinálni. Mi lenne vele, ha nem lenne mellette valaki? A szülei, vagy más családtag, aki gondoskodik róla. Bizony, nem maradna életben. Az édesanya az, aki ilyenkor táplálja, gondoskodik róla, vigyázza minden mozdulatát. (Ha nem így van, azt mint természetellenes dolgot tartjuk számon.) S milyen sokáig kell egy gyermekről gondoskodni. Biztosan megfigyeltétek már: egy kiskutya milyen hamar önálló lesz. A fecskék, golyák is egy nyári "tanulás" után már messze idegenbe repülnek. Nem így van ez az embergyermekekkel. Milyen sok idő eltelik, míg megtanul járni, beszélni. Még több, míg gondoskodni tud magáról. Addig - gyakran 15-20 évig - rászorul szülei segítségére, gondoskodására.

Gondoltatok már arra: mennyi időbe, pénzbe, fáradságba kerültek eddig is szüleiteknek? Néha csak akkor fogjuk fel, ha magunk is szülők leszünk. (Valaki mesélte, hogy az édesapja odaveszett a háborúban. Az édesanyja kettőjük helyett dolgozva nagyon nehezen teremtette elő a mindennapra valót neki és négy testvérének. Akkor azt, mint gyermek,

fel sem fogta. Mikor ő is édesanya lett, ébredt rá: milyen erőn felüli terhet hordozott édesanyja annak idején. Akkor egy alkalommal azt kérdezte: "édesanyám, te mikor aludtál?")

b./ A család a tanulás helye is. Nem olyan tanulása, mint az iskola. Nem számolni, olvasni tanulunk meg otthon, nem is földrajzi, biológiai vagy történelmi ismereteket sajátítunk el. Más jellegű tanulás helye a család. Akarva-akaratlanul ellessük a szülőktől szokásaikat, viselkedésüket, gondolkodásukat, magatartásukat. Otthon tanuljuk meg az első szavakat, onnan indulunk az első önálló vásárlásra, megtanulunk feladatokat megoldani és másokkal együttélni. Még azok is, akik ezt nem akarják, vagy tiltakoznak ellene, sok mindent átvesznek szüleiktől. Amit gyermekkorunkban láttunk, hallottunk, tanultunk, szinte egész életen át végigkísér minket (Sajnos a rossz emlékek is.). Nagy ajándéka Istennek, ha olyan családban nőhetünk fel, ahol sok jót és hasznosat tanulhatunk.

c./ A család az a hely, ahol legközelebből megtapasztaljuk, hogy szeretnek bennünket. Szüleink gondoskodása, fáradsága, értünk hozott áldozata mögött mennyi szeretet rejtőzik! Mert olyan áldozatokra, amiket szüleink hoznak értünk, csak a szeretet képes. Ezért írja Ézsaiás próféta is: "Megfeledkezik-e csecsemőjéről az anya, nem könyörül-e...gyermekén?" (Ézs 49, 15) Ritka kivétel, ha ez nem így történik.

A családban azonban nemcsak szeretetet kapunk, hanem mi is itt gyakorolhatjuk, tanulhatjuk meg, hogyan lehet és kell egymást szeretni. Miért kell a szeretetet "tanulni"? Nem magától van az? Valakit szeretünk vagy nem?! Nem ilyen egyszerű dolog igazán szeretni. Ezt éppen a testvéri, családi közösségben tanuljuk meg és gyakoroljuk először. Tudok-e lemondani valamiről? Tudok-e áldozatot hozni? Nem azért, mert ezt parancsolják, hanem szeretetből. Nemcsak a szülőknél, a gyermekeken is múlik, hogy igazi közösség a család, vagy nem. Mindenki lehet elősegítője vagy gátja annak, hogy mindenki jól, "otthon" érezze magát a családban. Aki az egymásra figyelmet, a másik segítségét, az engedelmisséget otthon a családban gyakorolta, az idegenek közé is jobban be tud illeszkedni. Ilyen nagy dolog a család, a családi közösség.

A család tagjai közül a szülőkről külön is megemlékezik a Tízparancsolat. Melyik az a parancsolat, amelyik őket említi? Igen, a 4. parancsolat. Gondolkoztatok-e már rajta, hogy miért így hangzik "tiszteld" és nem így: "szeresd" atyádat és anyádat? Mert rájuk Isten nagyon fontos feladatot bízott, mikor gyermekeikről gondoskodniuk kell. Ezt mindabból, amiről eddig beszéltünk, megérthették. Tulajdonképpen Isten helyettesei ők, akiken keresztül Isten gondozza, vezeti a gyermekeiket. Ezért parancsol irántuk Isten nemcsak szeretetet, de tiszteletet is. Hiszen Isten után nekik köszönhetünk legtöbbet: vér szerinti szüleinknek, vagy akiket Isten helyükre állított. Mit jelent ez a tisztelet? Luther Márton

így magyarázza a Nagykátéban: akit szívből tisztelünk, azt nagyra kell értékelnünk. Ezt szavainkban illedelmességgel, cselekedeteinkben pedig engedelmességgel és segítőkészséggel mutathatjuk meg irántuk.

Egy német hittankönyvben láttam a képet: egy édesanya ül szomorú arccal a megterített asztal mellett egyedül. Alatta az írás: Tisztelni azt jelenti, néha otthon is lenni.

Beszélgessünk róla: milyen konkrétumokban mutathatjuk meg szüleink iránti tiszteletünket?

Tanuljuk meg aranymondásnak a 4. parancsolatot. Esetleg a Kiskaté magyarázatával együtt.

6. BIZALOM ÉS SZERÉTMET KÖZÖSSÉGÉBEN A BARÁTAINKKAL

1 Sám 20 - 8. parancsolat

Bevezetés: Kinek van közületek igazi barátja? Akinek nincs, vajon miért nincs? Több a barát, mint az osztálytárs, pajtás, vagy "haver"? Miért több, vagy miért más? Próbáljátok leírni egy papírra azt a három legfontosabb tulajdonságot, amivel az igazi barátot jellemeznétek!

A Bibliában is találunk egy szép történetet két igazi barátról. Elmondom nektek. Utána összehasonlíthatjuk: vajon az ő tulajdonságaik egyeznek-e azzal, amit ti írtatok.

Talán ti is tapasztaltátok már, hogy a barátság néha két különböző helyzetben élő embert hoz össze. Így volt ez Dávid és Jonatán esetében is, akikről az Ótestamentomban olvashatunk. Dávid egyszerű pásztor volt, Jonatán pedig Izráel királyának, Saulnak a fia.

Különös módon kerültek kapcsolatba és barátságba egymással. Abban az időben sokat háborúskodott Izráel népe egy veszedelmes ellenséggel, a filiszteusokkal. Saul királynak sokszor fel kellett venni a harcot velük szemben. Egyik ilyen háború idején győzte le Dávid a hatalmas természetű filiszteust, Góliátot (ha nem ismerik, röviden elmondjuk a történetét). Saul ezután maga elé hívatta a bátor pásztorfiút, hogy megismerkedjen vele. A megismerkedésük után maga mellé vette a királyi palotába. Ezután mindenki úgy kezelte Dávidot, mintha ő is a királyi család tagja lenne.

Saul király fia, Jonatán különösen is megkedvelte Dávidot. A Biblia azt mondja: jobban szerette Jonatán Dávidot, mint önmagát. Tisztelte Dávidot erejéért, bátorságáért és becsülte szerénységéért. Szövetséget kötöttek egymással, ahogy ezt néha a fiúk teszik. Megígérték egymásnak, hogy mindig szeretik egymást és soha nem tesznek semmit, ami árt a másiknak. A szövetség megerősítéséül Jonatán levette magáról a köpenyét, sőt a kardját, íját és övét is Dávidnak adta. Valahogy azt is megérezte, mi az Isten akarata Dáviddal, hogy ő lesz

Saul utódja, nem ő, a vér szerinti örökös. Mégsem volt féltékeny Dávidra, hanem őszintén szerette.

Mennyire igazi volt Jonatán barátsága, az később derült ki még jobban.

Saul hamarosan észrevette, hogy az emberek mennyire megszerették Dávidot, és a féltékenység, irigység utat talált a szívéhez. Egyetlen megoldást talált, hogy Dávidot félreállítsa: meg kell ölni Dávidot!

Gondolhatjátok, hogy elszomorodott Jonatán, mikor értesült apja szándékáról. Mindent megtett Dávid érdekében, hogy Sault eltérítse a szándékától. "Ne vétkezzék a király a szolgája, Dávid ellen, hiszen ő nem vétett ellened, sőt sok jót tett neked. Kockára tette az életét... miért akarod ok nélkül megölni Dávidot?" (1 Sám 19, 5)

Saul annyira szerette Jonatánt, hogy hallgatott rá. Újra visszafogadta a palotába Dávidot. Ez azonban nem tartott sokáig. Mikor Dávid újabb győzelmeket aratott az ellenségen, újra féltékeny lett rá. Lándzsát hajított az őt lanttal felvidítani akaró Dávid felé, úgyhogy annak menekülnie kellett.

Jonatán azonban most is hűséges maradt hozzá. Titokban találkozott Dáviddal és megígérte neki, hogy mindent megtesz érte. Megpróbálja kipuhatolni édesapja szándékát, s erről értesíti a rejtőzködő Dávidot. Jonatán egy tervet készített és ezt előre meg is mondta Dávidnak. Következő nap a király asztalánál meg fogja tudni, mi a terve édesapjának Dáviddal. Utána kimegy a mezőre egy fiúval és nyilakkal, mintha célba lőne. Dávid is ott fog rejtőzködni és látni fogja, ahogy barátja a fiút a kilőtt nyilak után küldi. Ha azt mondja majd Jonatán: itt vannak a nyilak közel hozzám, akkor Dávid tudhatja, hogy a király eléllt gonosz tervétől. De ha messze lövi a nyilakat, akkor menekülnie kell a király haragja elől.

Amikor másnap a király ebédhez ült és észrevette, hogy Dávid nincs ott, nagyon mérges lett. Mikor Jonatán pártfogásába próbálta venni barátját, dühében a saját fia felé dobta lándzsáját. Ebből megértette Jonatán Saul változatlan, gonosz szándékát.

A következő nap kiment a mezőre. Messze lőtte a nyilakat és azt mondta: "Messze előtted van a nyilam!" Még azt is kiáltotta: "Siess, fuss, meg ne állj!" Mikor a fiú visszahozta a nyilakat, elküldte velük a városba. Kettesben maradva Dávid és Jonatán sírva vettek búcsút egymástól, mint akik megsejtették, utoljára látják egymást. Így mentette meg Dávid életét Jonatán a saját édesapja haragjától.

Próbáljuk összefoglalni: miért volt hűséges barátja Jonatán Dávidnak? Szerette: önzetlenül, segítőkészen, irigység nélkül. Őszinte volt hozzá: soha nem csapta be Dávidot, megmondta neki mindig az igazságot. Próbálta menteni, amíg csak tudta.

Milyen könnyű lett volna abban a helyzetben cserbenhagyni Dávidot. Elárulnia, hol rejtőzködik. Ő azonban megmaradt hűséges barátnak.

Dávid is igaz barát volt és maradt. Utolsó előtti találkozásukkor megígérték egymásnak, hogyha valamelyikük meghal, akkor a másik jóságos barátja lesz apa nélkül maradó gyermekeinek. Ezt az ígéletét Dávid meg is tartotta. Hatalomra kerülve magához vette Jonatán árván maradt, nyomorék gyermekét: Mefibósetet.

Egymás javát keresték. Próbálták megmenteni egymást a jogtalan bántalmazástól és megalázástól (Luther:Nagykáté!). Ugyanezt tette Dávid barátja gyermekével is.

Így értelmezitek-e ti is a barátságot? Ismer-e valaki titeket ilyen barátként? Így találhattok ti is hűséges barátokra.

Aranymondás:"Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek."Mt 7, 12.

Sárkányné Horváth Erzsébet

Böjti igehirdetés-sorozat

"Szenvedés, szenvedés, kereszt, kereszt az egyedüli joga a keresztyéneknek és semmi más." (Luther)

1. Mulandóság és szenvedés

Rm 8, 19-23

Böjti igehirdetés-sorozatunk témájául a lutheri idézetet választottam. Luther ajkán ez a mondat nem a megkínzott, szenvedő, kétségbeesett ember utolsó sóhaja, hanem a Feltámadott indulatával, Lelkével és erejével átjárt, örvendező keresztyén bizonyágtétele. Annak bizonyágtétele, aki a Fiúra nézve tanult meg Isten akaratára igent mondani, akár víg napokban, akár szenvedés között.

Mit értünk szenvedésen? Nehéz megfogalmazni, ezért beszélünk megnevezhetetlen fájdalomról és kimondhatatlan szomorúságról. Mindkettőt megpróbálták versbe önteni, szobrokban kiabrázolni. Mindez csak próbálkozás. A fájdalmat és szomorúságot egész valójában így sem lehetett meghatározni.

A szenvedés kapcsolatban van a magánnyal, fájdalmat és szenvedést jelenthet az élet minden szakaszában az egyedüllét.

A szenvedés olyan, mint egy üvegfal, amely láthatatlanul körülfog és elválaszt a másiktól. Ezért is nehéz, vagy lehetetlen együtt-szenvedni embertársunkkal, szerettünkkel.

A szenvedés mindig az értelmetlenséggel, céltalansággal, káosszal való találkozást jelenti.

A szenvedés szétrombolja szellemi erőnket, lelkünket és testünket, gyakran hitünket is megingatja. Elrabolja a hozzánk közel állót. Szeretni és szenvedni ezért igen szoros kapcsolatban állnak egymással. Minél inkább szeretünk valakit, annak elvesztése után értelmetlennek és elviselhetetlennek tűnik a szenvedés.

Mi miatt szenvedünk?

Végtelen annak sora, ami miatt szenvedünk. Ami egyik embernek kínos szenvedést jelent, a másiknak semmit.

Sokaknak a testi szenvedés, másoknak a lelki kín jelenti a legnagyobb szenvedést.

Az egyik embert gyötörő félelem kínozza, fél a felebaráttól, rokontól, az életben reá háruló feladatok súlyától, vagy valami meghatározhatatlan rossztól. Kétségek között szenved. Gyötrik a gondok, amiktől nem tud szabadulni. Az ellopja éjszakai nyugalmat és a munkás hétköznapok derűjét. Gyermekek szenvednek szüleiktől és szülők gyermekeiktől.

Van, akinek szenvedést jelent az, hogy céltalannak látja az életet, nem tudja, miért él. Nincsenek gyermekei, akiért fáradna, s a felebarátért munkálkodni értelmetlennek tartja.

Emberek szenvednek a múlt bűnei miatt, amiket nem tudnak Isten előtt megvallani, jóvátenni, vagy meg nem történtté tenni. Szavak miatt, amiket elmondtak, s vele öltek, amiket többé nem lehet "visszaszippantani".

Bizonytalan jövőtől való félelem üli meg az emberek lelkét, félelem attól a "sötétől", vagy éppen a haláltól,

ami előttük áll. (Operáció, hosszú betegség, stb.)

Vannak életünkben nem várt szenvedések, sorscapások, s vannak szenvedések, amelyeknek bekövetkeztét már előre lehet látni. Az öregség, és az azzal járó elesettség.

Nemcsak magányosan, hanem a közösségben is szenvedhet valaki. Emberek azok miatt a gazdasági és társadalmi, családi viszonyok miatt szenvednek, amelyben élnek. Mert a lakás túl kicsi. Két generáció együttélése lehetetlenné válik. Mert kevés a pénz, sok a kiadás.

Kibeszélhetetlen szenvedést okoz egyik ember a másiknak. Isten reánk nehezedő keze alatt is szenvednek emberek. Mások Istenért szenvednek. Szívnek, mert saját nyomorúságukat nem tudják összeegyeztetni a teremő, jóságos és szerető Isten történelemben végzett munkájával. Hallják a teremtet világ sóhajtozását, nyögését, vajúdását, de nem tudnak, nem gondolnak arra, hogy a teremtet világ egyszer megszabadul a szenvedés, mulandóság és rothadandóság rabságából.

2. Miért van a világban szenvedés?

1 Móz 3, 16-19 és Lk 22, 42

Az asszírok és babilóniak minden szenvedésben az isteni világrend áthágásának következményét látták.

Mások azt hirdetik: büntetés-jellege van minden szenvedésnek. - Jób és barátainak vitája! Ezért meg kell keresni, mi az oka a büntetésnek.

A büntetés próba, vallják mások. Isten akaratára figyelmet és megtérésre késztet.

Gonosz hatalmak tevékenységét látják némelyek benne. Ezért a gonosz hatalmát kell kiűzni a szenvedőből.

Végeredményben egyben mindenki egyetért: A szenvedés valami rossznak a következménye. Valami elromlott, valaminek meg kell változni, hogy a földön ne legyen több szenvedő és ne legyen szenvedés.

Ahogy a szeretni és szenvedni összefüggésben vannak egymással, ugyanúgy a szenvedni és hinni is.

Minden szenvedés valamilyen hittel adott felelet után kiált.

A hit kísérlet arra, hogy feleletet adjon a szenvedésre.

Mit felelünk mi erre a kérdésre, akik a Szentírást és Luthernek a keresztről vallott felfogását ismerjük? A bűn következménye a szenvedés, és a bűn fizetsége, zsoldja az elmúlás, a halál.

Isten nem "erőszakkal váltja meg", emeli magához az ellene lázadó, tőle eltávolodó, szenvedő és vajúdó világot, hanem a kereszten meghalt Fiú szenvedése, halála és feltámadása által.

Milyen "jogról" beszél Luther, amikor a keresztről és szenvedésről szól?

A szenvedők Istenhez tartoznak, mert Ő azért küldte a szenvedő Fiút, hogy a "szegényeknek örömhírt..." Lk 4, 18.

Isten magához hívja a szenvedőket, mert nekik szabaddításra van szükségük. Luther számára ez kétségtelen tény. Egészen biztos, hogy a szenvedők Krisztushoz tartoznak, - akár vallják, akár nem, akár felismerik, akár tagadják, - mert Isten a szolgál formában közénk jött Fiút a szenvedők-höz tette hasonlónak.

Ha pedig Isten a szenvedők oldalán áll, sőt, ha ők Isten mellett állnak, akkor őket Isten vezeti minden szenvedésen keresztül a győzelemre.

Jog, igazság és szenvedés feloldhatatlanul a kereszt erejéhez tartoznak. Luther felismerése Isten igazságáról és igazságszolgáltatásáról, mint "iustitia passiva", reformátori felfedezés volt. A keresztényen igazság egészen más, mint minden "aktív igazság". A keresztényen igazság, amiről Luther beszél, azért "passzív", mert nem tehet, és nem is akar mást tenni, mint amit Isten cselekszik rajtunk és velünk. Isten igazságát mi nem tudjuk megszerezni, csak elszenvadni. Isten népe életében a szenvedés más "minősítést" kap, anélkül, hogy a szenvedést glorifikálnánk.

Nagyon kell vigyázni arra, hogy Luther nem azt mondja, hogy a szenvedés, a kereszt a kereszténynek osztályrésze, ("Leiden, Leiden, Kreuz, Kreuz ist der Christen Recht...") hanem itt "Recht"-ről, a kereszténynek "jogáról" beszél. Ha a "jog" helyett "osztályrészt" fordítunk, vagy értelme-zünk, akkor Luther szavaiból azt a következtetést lehetne levonni: Aki szenved, az legyen megelégedve a szenvedéssel, mert szenvedését Istentől való kitüntetésnek veheti, hiszen vele éppen az történik, ami Krisztussal történt. Ernst Bloch Münzer Tamás jellemzésénél Luthert így idézi: "Luther azt hirdette: Kereszt és szenvedés a kereszténynek osztályrésze (...der Christen Teil.) és ezzel a hamis vigasztalással akarta az erőteleneket és elnyomottakat vigasztalni és ellenállási erejüket gyengíteni."

A szenvedésről, mint új kezdetről beszél Luther. Isten cselekvése válasz az ember cselekvésére. Ezt ismerhetjük fel Jézus keresztjében. A keresztet emberek állították fel. Emberek kötözték össze a kezét és szegezték oda a keresztre. Krisztus bűnbocsátó, gyógyító, áldó keze az ember bűne, gonoszága miatt többé már senkit nem érinthetett. A cselekvés idejének vége a keresztben. Jézus Istenre bízta magát. Istenhez kiált, Istent hívja segítségül, amikor őt a kegyesek, mint Isten ellen lázadót, a világból ki és Istentől el akarják taszítani.

Isten cselekedett a szenvedő Emberfiával. Ez Krisztus feltámadásának és megdicsőülésének örömhíre. Isten a szenvedő és engedelmes Fiút úrrá tette. Egységbe lépett újra az Atyával. Isten sehol másban és máshol nem lehet megtalálni, mint a szenvedő Fiúban. Itt a teremtő Isten a szenvedő ember embertársává lesz. Ezért mondta Luther 1518-ban, a heidelbergi disputációban: "Isten csak a szenvedésben, a keresztben található meg. Szenvadni azt jelenti: Jézus Krisztus keresztjére nézni, arra gondolni és abból élni."

Jézus a szenvedés előképe

Az ŐT Ádám és Éva szenvedéséről beszél. Az ŪT egy ember, a "második Ádám", Jézus szenvedéséről szól. Minden, amit az emberi szenvedésről mondunk, Jézus Krisztussal van kapcsolatban, és általa nyeri el célját és értelmét.

Jézusnak szenvednie kellett. Így illett bele Isten tervébe. Mt 16, 21-23.

Jézus nem azért szenvedett, mert elhagyta, vagy elvesztette őt az Isten. Éppen erről a szenvedőről mondta Isten: Ez az én szeretett Fiam.

Isten engedi, hogy az általa szeretett ember szenvedjen.

Jézusnak azért kellett szenvedni, mert csak a Szenvedő hozhat üdvösséget, gyógyulást, örökéletet ennek a világnak. Üdvösség, új élet, új ember, új indulatok és gondolatok nem uralom, vagy nagyság által jönnek létre ebben a világban, hanem szenvedés által. Nem azáltal oldódnak meg ebben a világban a nagy kérdések, győzetnek le a gondok, hogy valaki végre energikusan kezébe veszi a világ sorsát, - ugyan ki tehetné ezt meg? Jézus Krisztus magát értünk odaadó szolgálata, áldozatos szeretete és kereszthalála által történik mindez.

A szenvedő Jézus az, aki nem saját lehetősége és képessége szerint él, hanem Isten ereje által és Lelkének vezetésével. Amikor egyetlen lehetőség maradt számára, akkor engedelmeskedett az Atyának. Lk 22, 42. Nem a megváltoztathatatlan sors kényszerűsége taszította Jézust a keresztre, hanem az ember iránt érzett mentő szeretet vitte őt a keresztre, halálra és pokolra.

3. Viseljük el a szenvedést, vagy igyekezzünk kitérni előle?

Mt 11, 26

A szép életről akkor szoktunk beszélni, amikor minden vágy teljesül, minden sikerül, csupa öröm az élet. Mi, keresztények is gyakran úgy gondolunk: az a boldog, aki hosszú életúton sok elismerést kap, Isten gyermekekkel, unokákkal, szerető szívekkel ajándékozza meg.

Legyen nagyon boldog az, akinek nincs szenvedés az életében, - bár ilyen ember alig képzelhető el. De a keresztények sem gondolhatnak arra, hogy akkor van minden rendben az életükben, - Istennel való kapcsolatuk is, amikor semmi szomorúság, semmi szenvedés nem kíséri életüket.

Ha csak az ilyen élet lenne boldog, hasznos és sikeres élet, akkor Jézus élete nem volt az. Pedig az az igazság, hogy Jézus Krisztus élete minden embernek hasznos volt. Nem volt az élete "szép", de küldetését betöltött volt. Rövid, de eredményes és jelentőségteljes élet volt. Tele volt szenvedéssel, de Jézus azt Istentől neki adott fogadta el.

Nem tudjuk, miért van egyik ember életében több öröm, a másikéban több szenvedés. Nem tudjuk, egyik ember miért él hosszan, - már terhesnek is találja az életét, másik élete alig, hogy elkezdődött, máris a halál jelentkezik érte. Gyakran nem tudjuk összeegyeztetni Isten szeretetével és jó-ságával a katasztrófákat, nyomort, éhínséget, népirtást, háborúkat.

Bízunk abban, hogy Isten egyszer a számunkra rejtélyes dolgokat is megmagyarázza. Azt azonban a legnehezebb elfo-gadni, hogy a szenvedésekkel tele élet is lehet szép és eredményes élet. Az igazgyöngy kínban születik. Nem egyszerű elfogadni, hogy Isten van közel hozzánk akkor is, amikor ránk nehezedik keze. Akkor is szeret az Isten, amikor hiába kérjük, hogy a szomorúság, szenvedés helyett az örömet és boldogságot is küldje el hozzánk látogatóba.

Gyengeség a szenvedés?

Akit fogva tart a szenvedés, azt gyengének tartjuk. Tétlenségre ítéltnek. Az egészséges, erős ember tud alkotni, a szenvedőnek mindenről lemondva pihenni kell. Aki szen-ved, az nincs tétlenségre ítéelve. Ellenkezőleg: annak van a legnagyobb tevékenységre, testi vagy szellemi munkára szüksége. Meg kell tanulnia a szenvedő embernek, mi az, amit valóban el kell viselnie, s mi az, amin tud változ-tatni.

A jellemének gyengesége miatt szenvedő embernek úgy lehet a szenvedéstől szabadulni, hogy szilárd jellemet i-gyekszik kialakítani magában.

A bűne miatt szenvedő keresse a megbocsátást. Akit gyötörő szenvedésbe kerget annak keresése, hogy miért szen-ved, tanulja meg elmondani: legyen a te akaratod, Uram!

A hívő embert hányszor gyöttrik a kétségek, gondok, ba-jok, szenvedések. Szened az, akit valamiért igazságtalanul megvádolnak.

Nem szabadulunk meg a szenvedéstől, gondoktól, nehé-zségetől, ha megkíséreljük elűzni, kikerülni. Azokat Isten-től reánk rakottnak és reánk szabottnak kell felismerni, és akkor bizonyosak lehetünk abban is, hogy Isten azok elhordozásához megadja az elegendő erőt.

Viseljük el a szenvedést, vagy igyekezzünk kitérni előlük?

Keresztyénekben van egy hamis készség minden szenve-dés igazolására és elfogadására. Ez áldozat-ideológiává lehet. Ennek semmi köze a keresztyénséghez. Az így szenvedő ember nincs abban a helyzetben, hogy saját érdekeit komolyan vegye és a realitásokat felmérje. Ismerek valakit, aki 10 évvel férje halála után feketében járva demonstrálja fájdal-mát és szenvedését. Férje íróasztalán nem enged semmit meg-változtatni. Lehet, hogy "élvezzük a szenvedésünket". Állan-dóan arról beszélünk, panaszkodunk, s ez a panasz már annyira az életünkhöz nőtt, hogy nem is gondolunk a gyógyulásra. Gondolkodásunk és cselekvésünk középpontjába kerültünk szen-vedésünkkel és ezért nincs erőnk arra, hogy másokra is gon-doljunk, mások terhért is észrevegyük és hordozzuk, mások szenvedését is viselni segítsük.

A szenvedés készíthet minket arra, hogy megkérdezzük, mi Isten akarata velünk?

Gondoljunk Jézus imádságára a getsemáni kertben. Mt 26, 39. Ha ezt meg tesszük, akkor a szenvedésben találkozik Isten akarata és a miénk. Isten ígérete és a mi kívánságunk, - talán egy igen fájdalmas találkozásban. A szenvedést nem kell egyszerűen elfogadni. Nem sors az, amely előtt meg kell némulni. Imádságainkban minden szenvedést Isten elé lehet vinni. Az Istenre hagyatkozó hit azonban nemcsak elmondja Istennek a szenvedést, nemcsak perel Istennel a szenvedése miatt, hanem megkérdezi, hogy Isten mit akar vele cselekedni a szenvedésen keresztül. Jézus szenvedése beleegyezés volt Isten akaratába. Beleegyezés azt jelenti: Engedelmesen engedni, hogy történjen velem az, amit Isten akar. "Beleegyezni Isten akaratába, az az alapja és célja az emberi méltóságnak és szabadságnak." (S. Kierkegaard) Minden, ami velünk történik, rejtett módon Istentől jön. Nem feledhetjük: nem minden, ami velünk, világunkkal, az emberiséggel történik, egyezik Isten akaratával. Ez a két - paradoxonnak látszó mondat mindig egyidejűleg érvényes. Ez olyan feszültséget szül, amit nem tudunk feloldani. Nem tudjuk, hogy ami velünk történik, abban hogyan van jelen az Isten, de szilárdan bízunk abban, hogy minden gondban, bajban, szenvedésben mellettünk áll és erőt ad annak elviselésére.

Igy keletkezik a szenvedésből reménység. A bajban és a szenvedésben tapasztaljuk meg igazán Isten hordozó erejét. Ennek átélésére nekünk, Isten teremtményeinek és Krisztus szenvedése és halála által megváltottaknak jojunk van. Ez az a "jog", amit Luther a kereszttel és szenvedéssel kapcsolatban említ.

Szenvedés nélkül senki nem születhet újonnan, senki nem születhet Istentől. Szenvedni és Lenni - összetartoznak. Keresztyéneknek kereszt alatt és szenvedések között az a joga, hogy akarják azt, amit Isten akar: Igen, Atyám, mert így kedves előttem.

4. Krisztus szenved másokért

Rm 4, 25

Pál a bűn, halál, szenvedés összefüggéséről beszél. Arról azonban sehol nincs szó, hogy az egyes ember életében a bűn megtorlása a szenvedés. Ellenkezőleg!

Jézus a megtorlás és büntetés ördögi körét szétzúzta, Ő szenved ellenségei, a bűnös ember helyett, s az emberi gonoszságot Isten Krisztusban nem büntetéssel bosszulja meg.

Jézus szenvedése így Isten szeretetét teszi nyilvánvalóvá. Isten nem szűnik meg Szeretet lenni!

Az ige és a szentségek által vesz fel Isten minket a szeretetének közösségébe. Krisztus azért halt meg, hogy

Isten szeretetét megbizonyítsa és közel hozza. Az ember bűnére Isten Jézus Krisztus halálával és bűnbocsánattal felel. Ezért valljuk: Jézus értünk halt meg, értünk és helyettünk szenvedett.

A bűn és a szenvedés összefüggése akkor lesz előttünk nyilvánvaló, amikor Jézus a beteg gyógyítását a bűnbocsánat hirdetésével kezdi. Mk 1, 1-12.

Ugyanakkor óv attól, hogy valamilyen szenvedést, betegséget, nyomorúságot egy meghatározott bűnre vezessünk vissza. Lk 13, 4-5. Jézus nem úgy néz a betegségekre, mint egy konkrét bűn büntetésére, hanem mint olyaara, amely az embert Istenre utalttá teszi. Jn 9, 3.

Krisztussal együtt szenvedni.

Jézusban hinni és őt követni úgy lehet, hogy a gondot, bajt, nyomorúságot Istentől elfogadva, követjük Jézus Krisztust, s Tőle várunk erőt és segítséget. Az élő Krisztushoz kapcsolódunk gondjainkkal, szenvedéseinkkel. Fil 2, 5-10.

A szenvedés így kegyelem, mert arról győz meg, hogy Krisztushoz tartozom. Ugyanakkor arról győz meg, hogy a keresztyének, - akik minden erejükkel, tudásukkal és szorgalmukkal Isten előtti felelősséggel munkálkodnak minden szenvedés, nyomorúság, pusztítás megszüntetéséért, amit a szeretetlenség, összeférhetetlenség, gyűlölet okoz az embertárs által az embernek, - idegenek és vándorok ebben a világban, és itt nincs maradandó városunk.

Reménységünk az, hogy Krisztussal együtt hordozva a szenvedés terhét, Vele együtt élhetünk majd az Ő országában.

5. Jézus a mi reménységünk a szenvedésben

Zsid 12, 1-6

Jézus nemcsak az, aki másokért és másokkal együtt szenved, hanem Ő az, aki küzd és harcol a hatalmasságok, bűn, betegség, kétségbeesés, halál ellen, küzd, hogy az embert a földi és halál utáni szenvedéstől megmentse.

Jézusról az evangéliumok úgy tanúskodnak, mint aki gyógyította a betegeket, vigasztalta a szomorkodókat, bűnt bocsátott meg, halottakat támasztott fel. Ezzel Jézus azt tette nyilvánvalóvá, hogy minden szenvedés, bűn és a halál is határok közé szorítottatott. Pál meggyőződéssel hirdeti: a szenvedés ideje véget ér. 2 Kor 4, 17; Rm 8, 18.

Reménységünk van. Új eget és új földet várunk, amit az a Krisztus hoz el közénk, aki szenvedett. Jel 21, 1-5.

Ennek a reménységünknek az alapja az értünk meghalt és feltámadott Krisztus, akiről valljuk: Megfeszítettetett, meghalt és eltemettetett. Aki az Isten jobbán ül. Él és uralkodik.

Ezért bizonyosak vagyunk abban, hogy a szenvedés Isten szeretetétől soha nem szakíthat el minket. Rm 8, 38-39.

Szenvedésben élni.

Mindenkinek magának kell elviselni a ráért nyomorúságot, megpróbáltatást, szenvedést. Sőt, ne csak elviselje, hanem békességgel hordozza is. Keresztyének itt még feladatot is kapnak: segíteni az embertársat, hogy az türelemmel, békességgel, zúgolódás nélkül, Istenre hagyatkozva viselje el a szenvedést.

Lehetséges ez? Mit mondhatunk annak, aki kételkedőn, kétségbeesetten kérdezi: Miért? Miért, Uram? Miért éppen én? Miért éppen most? Mondhatunk ilyenkor valamit?

Nagyon óvatosnak kell lenni, nehogy hamis vigasztalónak találtassunk. Gyakran ez a segítség abban áll: hogy szó nélkül megfogjuk a szenvedő kezét, megsimítjuk a homlokát, magányában társul szegődünk, enyhítjük a gondot, bajt, szenvedést a tehetségünk, lehetőségünk szerint. Csendben imádkozunk érte.

Máskor mondhatunk néhány szót, óvatosan, figyelve arra, a másik hogyan reagál szavainkra. Egy gondolat, egy mondat Isten igéjéből, egy ének-, vagy zoltárvers, vagy éppen az együtt elmondott imádság lehet a legnagyobb segítség.

Soha ne feledjük, a szenvedés izolálja az embereket. Nekik különösen is érezniük kell a gyülekezet, a testvéri közösség, a család szeretetét, hordozó erejét, imádságát. Ilyenkor nagy eszmefuttatások a szenvedésről és a gondokról bántóan hangozhatnak.

Ha Jézus a mi reménységünk a szenvedésben, akkor minden szenvedőre úgy nézünk, ahogyan az út szélén, az élet országtáján szenvedőre nézett Jézus: meglátta és hozzáhajolt.

Szenvedés, szenvedés, kereszt, kereszt a keresztyének egyedüli joga. De még egy jogunk van: Jézus Krisztus szenvedése és halála által mi Isten gyermekei vagyunk. A gyermekek örökösök. Annak az országnak örökösei vagyunk, ahol: Isten eltöröl minden könnyet a szemünkről, halál nem lesz többé, sem gyász, sem fájdalom.

Dr. Nagy István

Böjt 1. vasárnapja

1 Jn 3, 5-8

A textushoz

Jánosnak oka volt arra, hogy a bűnellenes Isten nevében írjon. A keresztyénségbe behatolt a gnózis, és vele egy bizonyos etikai ellanyhulás. A hamis hit, s a félresiklott teológia nem jó gyümölcsöt termett. Az apostoli irat felveszi ellene a harcot olyan módon is, hogy a hit igazságát attól teszi függővé, hogy beszél-e egyáltalán róla, s mit mond az ember mindennapi életéről, etikai magatartásáról. Nem hiszem, hogy szűkkeblű moralizálással lesz vádolható az, aki böjt első vasárnapján bűnellenesen prédikál, azaz Isten nevében, Krisztus nevében marasztal el a mai gyülekezetben aktuális bűnöket. Ha elmarasztalja azt az álláspontot, mintha a Krisztushoz tartozás - mondhatjuk: a kegyelem - lehetőséget adna aktuális bűnök melengetésére, mentegetésére és szépítésére. Ha van megnyugvás, az semmiképpen sem annyi, hogy magunk felől nyugodtak lehetünk. Itt perfekcionista nyugalom nem lehet helyénvaló. Isten lehetőségei viszont túlhaladnak a mieinken. Ő adhat békességet minden emberi értelem meghaladó módon. Ezúttal azonban inkább nyugtalanít a bűneink miatt, amelyek léte nagy ellentmondása a hívő egzisztenciának.

A fejezet elején levő szakasz - külön szakasznak veszi az új fordítás - istengyermekségünkről szól. Istengyermekségünket a reménység hordozza. E nélkül a reménység nélkül környezetünk kétségbevonathatná velünk, hogy nemcsak a nevünk "Isten gyermekei", hanem "azok is vagyunk". Sajátos téma a jánosi iratok eszkatológiája. A jövő a jelent benne annyira meghatározza, hogy szinte cserefogalmakká válnak (vö. Jn 5, 25kk). Így beszélhet arról a következőkben, hogy "aki őbenne marad, az nem vétkezik". Isten gyermekei még nincsenek ott, ahol majd lesznek. Erre az állapotra pedig nem fokozatos fejlődéssel jutnak el, hanem Krisztus dicsőséges megjelenésével. "Hasonlóvá leszünk Őhozzá" - ennél többet semmiképp sem lehet mondani és remélni. A fejezetnek erre az első szakaszára a 3. vers miatt utaltunk: "Ézért akiben megvan ez a reménység, megtisztítja magát, mint ahogy van ő is tiszta". Ez a vers pedig mintegy nyitánya szakaszunknak.

5. vers: Szerte a Bibliában találunk utalásokat arra, hogy a keresztyénséghez bizonyos ismeretanyag tartozik. Ezt a keresztyének tudták, erre lehetett támaszkodni a szóban, vagy írásban elmondandóknál. A keresztyén hit mindenki előtt ismert ABC-jének tekinthető a mondat: Jézus Krisztus azért jött, hogy elvegye a bűnöket, és hogy őbenne nincsen bűn.

A Zsidókhoz írt levél világosan kifejti, hogy Jézus nem lehetett volna engesztelést hozó főpap, ha neki először magáért kellett volna engesztelést szereznie. Az evangéliumok - különösen a szenvedéstörténet kapcsán - nyomatékkal szólnak Jézus büntelenségéről. Az "elvegye a bűnöket" kifejezés olvasása közben adódik az olvasottak kapcsolása Jn 1, 29-hez. Itt is, ott is az a író igeértelmezése a jelentős. "Felveszi, hogy elvegye" - egegetáljuk az evangéliumból. Elvegye az ember és Isten kapcsolatából, más szóval, hogy megbocsássa azokat az Isten. A levél továbbmegy. Jézus halála nemcsak vétkes adósságot egyenlít ki, hanem a bűn hatalmának is véget vet. Lehetővé teszi a bűn nélkül való életet a fent jelzett eszkatológiai szinten és értelemben.

6. vers: Ha a kisértés fennállta ellenére az ember nem vétkezik, vagyis nem cselekszi azt, amit Isten törvényéből bűnnek ismert fel, akkor az eszkaton máris megjelent a jelen valóságban. Hogy az ember ebben az életben ne szoruljon bocsánatra, és ne kelljen megvallania bűnét, lehetetlen. Ez a megállapítás nem a megnyugtatóunkat szolgálja. Halálilag éreznünk kell, hogy a bűn a keresztyén élet legnagyobb ellentmondása. A "látta" és "ismerte" visszautal a levél elejére. A levélíró azok közé tartozónak tudja magát, akik az "élet igéjét" látták és ismerték. Ez a látás több a fizikai, szemmel való látásnál. Ez az ismeret több, mint képzelgetalkotás valamiről. Gondoljunk az "ismeret" szónak bibliai jelentésére, amely a legteljesebb közösséget feltételezi!

7. vers: Az ellentétes párhuzamban gondolkodó és fogalmazó író ideiktatja a bűn cselekvésének ellentétét, az igazság cselekvését. Itt szólal meg a bensőségesen meghitt, lelkipásztori hang. A "dikaiosúné" és a "dikaios" szavak páli reminiscenciákat ^{ébresztnek} ébresztnek, különösen protestáns emberben. Mintha a levél írója polemizálna azzal az állásponttal, amely az üdvösségre jutásnál kizárja az emberi érdemet. Itt azonban nem szempont az üdvösség. Továbbra sem emberi érdem, egyedül Krisztus szerzi. Itt nincs szó arról, hogy Krisztussal hogyan jutunk közösségre, csak arról, hogy a vele való közösség - miközben kizárja a bűnt - késztet, indít és ösztönöz az "igazság" cselekvésére. Itt is, ott is a cselekvésen a hangsúly. A bűn akkor lesz bűnné, ha azt cselekszik. Az igazság akkor lesz igazság, ha azt teszik. Ne keverjük ide a megigazulásról szóló tanítást! János is vallja Pállal: kegyelemből, hit által, Jézus Krisztusért. János nem iktatja be a törvényt oda, ahol annak nincs már szerepe. De a Jézus Krisztussal való kapcsolatunkban olyan fegyvelmező és ösztönző erő van, amely megannyi törvényt messze felülmúl. Elég annyit tudni, hogy Jézus Krisztus Úra az életünknek, és ebben a kapcsolatban megvalósulnak Istennek velünk való szándékai. A dikaiosz szónál Pál helyett inkább az őszinteségi ún. igazakra kell gondolnunk, akik Isten szándékaiban járnak.

8. vers: A leghatásosabb ösztönzést a magunk megtisztítására, a bűn elhagyására és az igazság cselekvésére azzal adja a levél írója, hogy feltárja azt a láthatatlan és egyben félelmetes hátteret, amelyből bűneink előlélnek. Igazságot

cselekedni annyi mint Istennek engedelmeskedni. Bűnt cselekedni annyi, mint a Sátánnak engedelmeskedni. Veöreös Imre János levelei kommentárja, amely - mint nekem, úgy másoknak is - sokat nyújthat, részletesen tárgyalja az ördög-képzet szerepét az ÓT-ban a korabeli vallásokban és az apostoli korban. Azt hiszem, az ő szellemében mondom, ha a nála olvashatókhoz hozzáteszem, hogy a Jelenések könyve megkülönbözteti az igazán keresztényeket azoktól, akik - ahogy 2, 24 mondja - megismerték a sátán mélységeit. Kétségtelen, hogy mind az ÓT-ban, mind az ÚT-ban, ha változó hangsúllyal is, de szerepel a sátánképzet. Miatta természetesen helytelen volna a teológiát satanológiává tenni. Az is kétségtelen, hogy a közelmúltban volt, ma is van teológiai irányzat, amely Jézus életét, halálát és feltámadását harcnak látja a sötétség hatalma vagy hatalmai ellen. Ha egybe akarjuk fogni bűjt idejének evangéliumait az ógyházi perikópa szerint, kitűnik, hogy a kapcsolópont (legalábbis az 1., 2., 3. és 5. vasárnapoknál) Jézus harca a gonosz hatalma ellen.

Summázás

Isten szeretete folytán neveznek minket Isten gyermekeinek.

Ami ebből - már most - a miénk, az semmi ahhoz képest, amiben majd részünk lesz Krisztus dicsőséges megjelenésekor. Ennek a reménységnek a nagysága ösztönöz minket a magunk megtisztítására. Isten, aki gyermekeiül elfogadott minket, nem várt addig, amíg erre méltókká tesszük magunkat, de már most elvárja, hogy megháláljuk kegyelmét a bűn elleni elszánt harcral. A kegyelembe fogadtatás Krisztusért történt. A "hasonlóká leszünk hozzá" mondatban Jézus az, akihez a hasonlónak válást ígéri Isten. Jézus az, akiben nincs bűn, aki nem vált a mennyei Atya iránt engedetlenné. Annyira van közünk Jézushoz, amennyire szakítunk bűneinkkel.

Jézus "elvette" bűneinket.

Vállalta, felvette azok következményét, a halált. Ennek folytán vár Istennél a bocsánat. Krisztus keresztje győz meg arról, mennyire nagy a bűn. Istent hazudtolja meg, aki mentegeti és szépíti azt, amin nincs mit mentegetni. Istenkároklás lenne, ha valaki arra spekulálna, hogy Isten megbocsát, és ezen a címen venne magának bátorságot tovább vétkezni. Krisztusnál maradni - szól nekünk az apostoli intelem. A jánosi iratok terminológiájában vissza-visszatérő intelem ez. Krisztus keresztet is vállaló hűsége minket is hűségre készítet. Ha az ember tartja magát Krisztushoz, benne a kegyelemhez, hathatós erőforrásra lett a bűn ellen a magunk megtisztításáért folyó harcban. A megtérés elsekélyesedik, ha nem lesz az Istenhez s a kegyelemhez való odatéréssé, és nem az igazi, ha nem jár erkölcsi megújulással, bűnök elhagyásával, Krisztus követésével. A levél párhuzamokon viszi a megkezdett gondolatokat tovább. A bűnt cselekvővel szembeállítja azt, aki az igazságot cselekszi. A dikaioszüné és a dikaioszen ezen a helyen nem páli jelentésű. Igazságot cselekedni azt

jelenti, Isten parancsait teljesíteni. A dikaiosz abban az értelemben igaz, ahogy a zsoltárok beszélnek az igazakról. János levele sincs azon az állásponton, hogy az ember az üdvösséget kiérdemelné, hanem osztja az egész ÚT-mal, hogy az kegyelemből van, Isten ajándékaképpen.

Jézus azért jelent meg, hogy az ördög munkáját lerontsa. Likvidálásról, hatálytalanításról van itt szó. A lüszé szó első jelentése: oldja. Szakaszunkban Jézusra egy-egy név-más mutat. Itt arról, aki az ördög munkáit likvidálja, ez áll: Isten Fia. Nagy a tét, annak megfelelő a bevetés is. Nem kisebb, mint Isten Fia száll síkra a gonosz ellen az emberért. Ez nem azt jelenti, hogy a Sátán egy második isten az Isten mellett. "A zarándok útja"-ban a vadállat kötelét fogják, pórázon tartják, nem engedik szabadjára. Luther is hangoztatta, hogy a Sátán Isten Sátánja. Isten felhasználja a maga céljaira, ahogyan Goethe Faustjában, vagy Az ember tragédiájában is olvashatjuk.

Textusunk eszkatológiai jellegére már utaltunk. Halálával és feltámadásával Jézus legyőzte a Sátánt. Ez annyit jelent, nincs módja már, hogy Isten előtt nekünk ártson. Nem vádolhat többé. De jelen van, s csak annál dühödtebben támad Krisztus népére. Egy nagy háborúban, ahol szinte mindenki harcol mindenki ellen, adódhat olyan helyzet, hogy egy harcoló egység még nem szerzett tudomást arról, hogy a döntő csatát már megvívták, tovább harcol, míg tudomást nem szerez arról, ami megtörtént.

Amikor a Biblia egyebek mellett ezen a helyen is megmutatja a bűn eredetét, akkor ezt azért teszi, hogy megsejtesse: az az út, amely így kezdődik, nem végződhet csak pusztulással. Jézus a Sátán munkái ellen száll síkra. A munka szó egyik jelentése a munkafolyamat, amit valaki végez, a másik pedig maga az eredmény. Ezen a helyen is mindkettőre gondolnunk kell. Hiba a Sátánt emlegetnünk azért, hogy magunkat a felelősség alól mentsük. Épp ilyen hiba, ha nem számolunk vele. Ki, vagy mi indíthatna minket jobban Istenhez futni, mint az Ősgonosz?

Szabó Lajos

Temetési igehirdetés

Mt 13, 44-45

Kincskereső... kincsrebukkant... kincsetosztó ember:
Zolnay László ravatala mellett állunk.

Aki csak napilapok, hetilapok nekrológiájából ismerhette, nehezen igazodik el: oly sok különböző oldalát mutatják be, hogy zavarba ejt, melyik is az igazi... Túlságosan soknak tűnik hogy mind igaz lehessen.

Aki viszont ismerte őt a valóságban is, az az említett sokféle vonást is kevésnek érzi. Igaz ugyan mindegyik, de érezzük, hogy ő több volt mint az egyes vonások összessége...

A názáreti Jézus kettős példázatából merítve én kincskeresőnek, kincset találónak, kincset osztónak nevezem őt. Valóban kincset keresett a sok táalentumú Zolnay László. Sok kincset talált, néha meglepetésszerűen is. Kincset osztotta bölcs írástudó módjára, "előhozta" és osztogatta.

Ki volt Zolnay László?

Az író, a filozófust, az esztétát, a régészt, a tudóst Jézusnak ebben az egyszerű kettős példázatában kifejezve próbálom megmutatni: kincskereső..., kincsre bukkant..., kincset osztó ember volt.

Hogy ki volt Zolnay László, azt sokan megírják majd - bízom benne - túl a már ismert nekrológokon.

Hogy ki volt Zolnay László, arról vallott ő maga is, majd a Tények és tanúk sorozatban olvashatjuk önéletírását /amint felesége mondotta, a kéziratot már halála után adta be a nyomdába/...

Az én dolgom most, hogy Istennek, a teremtető, megváltó, megszentelő Istennek köszönjem meg őt, a szelíd, jó embert, a kedves, sokakon segítőt, a nagy tudóst.

Felesége, gyermekei, közvetlen hozzátartozói, a nagy, kiterjedt rokonság és ismeretségi kör, a sok ezer olvasó nevében, valamint a Deák téri evangélikus gyülekezet nevében /amelynek egy cikluson át presbitere is volt/ akarom megköszönni őt Istennek. Istennél keresek vigasztalást, útmutatást, békességet. Hívok hát mindenkit, hogy aki tud imádkozni: álljon velem együtt most Isten elé... Ez ment meg az ember-magasztalástól, ez óv meg az ember-dicsőítéstől, s tesz hálássá a búcsúzás nehéz órájában. Ahogyan tudott Zolnay László kedvesen mosolyogni, magáról még öniróniával is beszélni, nehéz helyzetekben is derűs maradni - úgy a hit derűjével búcsúzzunk most, a hit fényében emlékezzünk halálával és a hit fényében reménykedjünk.

Kincskereső ember volt Zolnay László. Istennek köszönjük ezt a nyugtalan szellemű, tudásszomjjal teli, kíváncsi embert. Tudta, hogy van kincse a múltnak, a magyar történelemnek európai kontextusban. Tudta, hogy kincs rejlik a kultúrában, s kincset rejt a föld. Tudta, hogy kincs az emberi élet: a bajba jutott is, a sikeres is, ezért tudott ember-séges ember lenni... s vallotta élete Pál apostollal együtt: ha minden titkot és bölcsességet ismerek is, de szeretet nincs bennem, semmi vagyok - Zolnay László valaki volt, mert

volt benne szeretet.

Kincstre bukkant ember volt Zolnay László. Istennek köszönjük, hogy kincstre talált. Sokak szerint a szerencse fia volt, amikor olyan kincstre bukkant, ami országSZerte s EurópáSZerte ismertté tette nevét. Mi így mondjuk: megajándékozott ember volt a két jézusi példázat szerint. Amikor 1974-78 között felfigyelt rá az ország, és Európa megint észrevette, hogy volt idő, amikor teljes szinkronban éltünk a kontinenssel - boldog ember lett az addig mellőzött ember, ilyen boldog emberként ismertem meg mint előadót nálunk a Deák téri gyülekezetben. A 62 kőszobor töredék mint földben elrejtett, de megtalált kincs boldoggá tette, és a szobrok "néma törött vagy hiányzó ajkukkal is hangosan beszéltek" Budán, Esztergomban vagy Egerben.

Kincset osztó ember volt Zolnay László. Mint a jézusi bölcs írástudó, aki őt és újat hoz elő éléstárából, hogy jól tartsa vendégeit - ő is bölcsen osztogatott, nem tartotta magának kincseit. Szinte pazarló módon osztogatott. Előadóként és íróként, néha bravúrosan szép stílusban, néha játékos mondatokkal szórta tudását: szakembereknek tudós alapossgal, olvasó közönségnek érthetően, olvasmányosan. Felnőtté az embert az teszi, hogy mer adni, osztani. Zolnay László felnőtt ember volt. Nem volt szoba-tudós, nem maradt az íróasztalnál; látták őt pufajkában, s kint a terepen élt, kereste a kincset, markába vette a földet, s amit talált, azt továbbadta, hogy sokakat gazdagítson.

Zolnay László most elköltözött tőlünk. Hogy költözés előtt áll, arról tudtunk: a Mozsár utcából az Országház utcába, a pesti oldalról a hőn szeretett Budavárba..., de hogy ilyen messzire költözik, - azt nem sokan sejtették. Nem a Duna egyik partjáról a másikra, hanem az egyik Partról a másik, az ismeretlen Partra. Ilyenkor ágaskodik bennünk a kérdés: hová megy az ember? Kié az ember? Hát nem a miénk? A halálé? Többen elmondhatják itt, hogy saját halottjuknak tekintik őt, de legitim módon csak Isten mondhatja el: enyém az ember, életben s halálban egyaránt, az egyik parton is, a másikon is. Zolnay László is.

Egyik hetilapunk szépen írt arról, hogy Zolnay László munkája nyomán a szobrok feltámadtak... Most a lelkésznek kell merészen hirdetnie a "NAGY CSODÁT", hogy Isten munkája nyomán az emberek is feltámadnak. Isten nem nyugszik bele abba, hogy az ember porban maradjon. Isten, aki az emberben nagy kincset helyezett el, egyszer majd előhoz a porból és életre kelt, hogy majd együtt dicsérjük őt. Isten a régmúlt, a jelen és a jövő Istene, az örökkévalóságé is.

Így vigasztal Isten ígéje Zolnay László ravatala előtt.

dr. Hafenschér Károly

ÉNEKJEGYZÉK

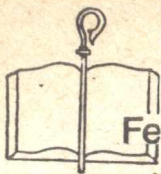
Az Evangélikus énekeskönyv változtatott szövegkezdetű énekeinek mutatója a régi címsorok szerint		
A Bárány elhordozza mind	370	A Bárány hordja csendesen
Adj erőt szent hivatalához	313	Úristen, téged áld az ének
Aki azt állítja	446	Istenem úgy szeret
A mi Istenünk nevének	60	Az Úristen nagy nevének
A Sionnak hegyén Úr Isten	488	A Sion hegyén, Uram Isten
Atyám, kegyelmezz	311	Úristen, szánj meg
Atyám, űzd el bús éjszakám	85	Jó Atyám, űzd el éjszakám
Az est beáll, a táj ím elsötétül	118	Az est leszáll
Az Istennek jótetszése	333	Az Istennek szent igéje
Az Úr feltámadott	220	Jézusunk feltámadt
Az Úr gondot visel	351	Jó Atyám az Isten
Áldassék Isten, zengjük dicsőségét	304	Áldassék Isten, hála jóságáért
Áldlak, Jézus, hív barátom	390	Áldlak, Jézus, hű barátom
Áldott legyen az Úr	250	Az Urat áldom én
Bár szent tüzed lánggal lobogna	468	Ó, Uram, bárcsak tüzed égne
Bár testi szem csak azt látja	295	Jézusunk a Jordánhoz ment
Bízom tebenned, szent Isten	437	Bízom benned, szent Úristen
Bizony meglészen az idő	502	Bizony betelik az idő
Boldogságom nem magamra	352	Az Úristenre építem
Bujdosásunk esztendei	175	Vándorlásunk esztendei
Bűnösök hozzád kiáltunk	402	Mélységes mélyből kiáltunk
Dícsérd én lelkem a	57	Áldjad, én lelkem, a dicsőség
Dícsérd én lelkem Uradat	51	Én lelkem, dícsérd Uradat
Dícsérd Istent, keresztyénség	156	Jöjj, Isten népe, áldjuk őt
Dicsőítünk Krisztusunk	199	Dicsőítünk, Krisztus, aki
Dicsőség a magasban	95	Tenéked mondok hálát
Dicsőség mennyben Istennek	43	A menny urának tisztelet
Elvégeztem életemet	506	Ha elvégzem életemet
Emberek, készüljetek	140	Várj, ember szíve készen
Emlékezzél, mi történék, Uram	403	Emlékezzél, hogy mi történt
mi rajtunk		
Emmausnak tart két vándor	221	Két tanítvány indul útnak

E szomorú napot	211	E nagy nap fájdalmát
Él Krisztus,hát mit bánkódom	219	Kora reggel ama napon
Én lelkem áldd az Urat	45	Én lelkem,áldva áldjad
Én lelkem,hogy ne tapsolnék	162	Ujjonjon ma szív és lélek
Én lelkem,miért csüggedsz el?	341	Ó,én lelkem,mért
Én minden dolgaimban	344	Éltem minden dolgában
Fogyton-fogy napjaimnak száma	520	Fogyton-fogy száma
Fordítsd el,Urunk	411	Fordítsd el rólunk
Hagyjad a jó Istenre	342	Hagyd az örök Istenre
Halleluja!ó,szép reggel	281	Halleluja!Áldott reggel
Ha szólnék nyelvükön	442	Emberek s angyalok
Imádásod,Uram,legyen	100	Legelső érzésem legyen
Indulj,lelkem,énekszóval	112	Jertek boldog énekszóra!
Isteni evangélium	287	Te örök evangéliom
Isten, minden áldások atyja	487	Istenünk, minden áldás atyja
Jehova,csak neked éneklek	59	Nagy Isten,néked zeng
Jer,kérjük Isten áldott Lelkét	232	Jer,kérjük Isten áldott Szentlelkét
Jer,menjünk háladással	181	Most zengjen hálaének
Jer,menjünk hív lélekkel	492	Jer,menjünk hű lélekkel
Jertek hozzám,Krisztus mondja	435	Jöjjetek,Isten Fia hív
Jertek,hű barátim	444	Jöjjetek,testvérek
Jézus életemnek	357	Jézus,boldogságom
Jézus,hű vezér	443	Vezess,Jézusunk
Jézus,ki bűnös lelkemet	418	Jézusom,ki bűnös lelkem
Jézus Krisztus,hívlak téged	75	Úr Jézus,hozzád kiáltok
Jézus Krisztus,mi Megváltónk	214	Jézus Krisztus,Üdvözítőnk
Jézus mondja:"ó,keresztyének!"	438	Jézus hív:Jertek
Jézust el nem bocsátom	367	Nem hagyom el Jézusom
Jókor reggel házról házra	102	Jókor reggel Jézus megáll
Jövel,legfőbb Vigasztalóm	242	Jöjj el,drága Vigasztalóm
Jövel,Szentlélek,szállj le rám	236	Szentlélek Isten,légy velünk
Keresztyének,örvendezzünk	243	Jer,keresztyének,örvendjünk
Keresztyén vagy,mondod	440	Keresztyének vagyunk
Készülj,lelkem,serényen	209	Én lelkem,útra készülj
Ki dolgát csak Istenre hagyja	331	Ki dolgát mind az Úrra hagyja

Krisztus halálra adatott	215	Jézus, Megváltónk sírba szállt
Krisztus, te vagy életem	504	Az élet nékem Krisztus
Közelb hozzád, Uram	521	Hadd menjek, Istenem
Küldé az Úristen	132	Elküldötte az Úr
Látod, Isten, szíveinket	78	Látod Isten életünket
Lelkem, vigyázz serényen	441	Lelkem, vigyázz, készülj fel
Legyen, mint Isten akarja	332	Mit Isten akar énvelem
Légy hív minden bánatodban	439	Légy hív, állj meg szent hitedben
Ma győzött Isten szent Fia	218	Feltámadt Isten szent Fia
Maradj meg kegyelmeddel	277	Légy velünk kegyelmeddel
Maradj velünk, mi Krisztusunk	259	Ó, maradj velünk Krisztusunk
Megyek már, ó, Uram	521	Hadd menjek, Istenem
Menj elől Urunk	443	Vezess, Jézusunk
Mennyből jövé az angyalok	155	Mennyei angyalseregek
Mi hiszünk mind egy Istenben	247	Mi valljuk: hiszünk Istenben
Minden jók kútfeje	296	Mennyei jó Atyánk
Mind jó, amit Isten téssen	348	Mit Isten tesz, mind jó nekem
Mint a szép híves patakra	76	Mint a szép hűvös patakra
Mit bízik e világ ő dicsőségében	497	Mit bízunk a múltó
Most nyugosznak az erdők	113	Már nyugosznak a völgyek
Nagy Úristen, dicsérünk	42	Áldunk téged, Istenünk
Napjaink repülnek	174	Nap és év elröpül
Nemes harcot harcoltam	507	Ama nemes harcomat
Nincsen szívemnek teljes tisztasága	428	Szegény szívemnek
Ó, boldog idő	166	A szép, boldogító
Ó, egy a szükséges dolog	326	Egy az, Uram, mi szükséges
Ó, fő, vérző sebekkel	200	Ó, Krisztusfő, sok sebbel
Ó, királyom, én köszálom	375	Krisztusom, hív egy szegény szív
Ó, miként fogadjalak	141	Mint fogadjalak téged
Ó, vajha ezer nyelvem volna	63	Ó, bárcsak ezer nyelvem volna
Öt a forrás	193	Nincsen több más
Szerelmes Jézus, vajon mit vétettél	198	Ó, drága Jézus
Szeretet Istene, Atyánk	480	Szent Úristen, mi jó Atyánk

Széked eleibe jövök	81	Úristen, most eléd lépek
Te vagy élted boldogsága	237	Ki a legnagyobb öröm vagy
Tündöklő hajnali csillag	361	Szép, fényes Hajnalcsillagom
Uram, hiszem, remélem	514	Úr Krisztus, hiszem, eljön
Uram, ím megjelenünk	283	Urunk, ím megjelentünk
Uram Jézus, fordulj hozzánk	279	Úr Jézusunk, fordulj hozzánk
Valamim van, mindenem	445	Amim csak van, mindenem
Vigyázzatok, azt kiáltják	493	Harsány szó kiált az éjbe

Trajtler Gábor

Felvétel a Teológiai Akadémiára

Evangélikus egyházunk lelkészeinek képzése a budapesti Teológiai Akadémián történik.

Akik a Teológiai Akadémiára felvételüket óhajtják, felvételi kérvényüket az Akadémia Felvételi Bizottságához címezve, az Akadémia Dékáni Hivatalának (Budapest, XIV., Lócsei út 32. 1147) 1986. június 10-ig nyújtják be.

Az akadémiái felvételi kérvényhez a következő okmányokat kell mellékelni: 1. születési bizonyítvány, 2. a legmagasabb iskolai végzettségi (érettségi) bizonyítvány, 3. helyhatósági, vagy más bizonyítvány, amely a kérelmező szociális helyzetét, szülei foglalkozását és keresetét, ill. szociális viszonyait feltünteti, 4. orvosi bizonyítvány, amely igazolja, hogy a jelentkező főiskolai tanulmányokra és lelkési pályára alkalmas, 5. keresztelési bizonyítvány, 6. konfirmációs bizonyítvány, 7. részletes önéletrajz, mely feltárja a kérelmező családi és társadalmi körülményeit, valamint a lelkési szolgálatra jelentkezés okait, 8. esetleg egyházi működésről szóló bizonyítvány. - A felvételhez szükséges az illetékes lelkész bizonyítványa, mindenesetre annak a lelkésznek ajánlása a jelentkező lelkési pályára való alkalmasságáról, aki a folyamodónak az utóbbi időben a lelképásztora volt. - Ezt a bizonyítványt a lelkési hivatal a kérvénnyel egyidejűleg küldje meg külön levélben közvetlenül az Akadémia dékánjához címezve. Az okmányokat eredetiben kell beküldeni, de indokolt esetben hiteles másolatban is lehet mellékelni. A másolat "egyházi használatra" megjelöléssel az egyházközségi lelkész által is hitelesíthető. Az akadémiái tanulmányi idő öt esztendő.

Az Akadémia hallgatói kötelezően lakói a Teológus Otthonnak, ahol lakást és teljes ellátást kapnak. A jó tanulmányi eredményt elért és rászoruló hallgatók ösztöndíjban is részesülhetnek.

A Felvételi Bizottság döntését felvételi vizsga előzi meg. Ennek időpontja 1986. június 23-án délelőtt 10 órától június 25. délutánig tart, amelyre a jelentkezőket ezúttal meg is hívjuk.

A felvételi vizsga anyaga a következő:

Írásbeli zárthelyi dolgozat után szóbeli vizsga következik, mindkettő a következő anyag ismeretéből áll:

1. Általános bibliismeret (a négy evangélium és Mózes öt könyve), 2. Luther Márton Kiskátéja, 3. Énekeskönyvünk Luther-énekei, 4. A "Hitünk-életünk" című hittankönyv, valamint Dr. Pröhle Károly: Az evangélium igazsága c. tankönyv anyagának ismerete, 5. Dr. Fabiny Tibor: Egyházismeret c. jegyzete, amelyet kérésre megküldünk, 6. Az Evangélikus Élet, a Lelkipásztor, a Teológiai Szemle és a Diakónia 1985. és az évi anyagának vázlatos ismerete, 7. A magyar történelem, 8. Magyar nyelv és irodalom.

A fenti anyaghoz esetleg szükséges segítségért a jelentkező forduljon bizalommal gyülekezeti lelképásztorához.

Kérjük a lelkészeket, hogy a fenti hirdetményt mielőbb, majd húsvét ünnepén is olvassák fel a gyülekezetekben.

Felvétel a Levelező Teológiai Tanfolyamra

A Magyarországi Evangélikus Egyház Teológiai Akadémiája felvételt hirdet az 1986 őszén kezdődő hároméves Levelező Teológiai Tanfolyamra. Várjuk azoknak a gyülekezeti vezetőknek, presbitereknek és gyülekezeti munkásoknak jelentkezését, akik hitükben és ismereteikben jobban elmélyedve kívánják végezni gyülekezeti szolgálatukat.

A Tanfolyam ideje alatt szeptembertől decemberig, ill. februártól májusig havi egy alkalommal kétnapos (szombatvasárnapi) konzultációt tartunk az Akadémián. A félévi kollókviumok ideje január és június hó.

A felvételi kérvényeket az Akadémia dékáni hivatalába (1147 Budapest, Lócsei út 32.) 1986. május 10-ig kell beküldeni. A kérvényhez a következő okmányokat kell mellékelni:

- a/ születési bizonyítvány;
- b/ érettségi bizonyítvány;
- c/ keresztelési bizonyítvány;
- d/ konfirmációi bizonyítvány;
- e/ gyülekezeti és lelkeszi ajánlólevél;
- f/ eddigi egyházi működésről szóló bizonyítvány;
- g/ kézzel írott részletes önéletrajz, amely feltárja a jelentkező családi és társadalmi körülményeit, valamint a Tanfolyamra jelentkezés okait.

A lelkeszi ajánlólevelet, valamint a gyülekezeti presbitérium véleményét tartalmazó levelet vagy jegyzőkönyvi kivonatot, amely a jelentkező részletes jellemzését tartalmazza, az illetékes lelkesz a kérvénnyel egyidőben külön levélben küldje el az Akadémia dékánjának.

A Felvételi Bizottság döntéséről és a Tanfolyamra vonatkozó részletesebb tudnivalókról levélben értesítjük a felvettéket.